

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่
อำเภอสว่างอารมณ์ ปี 2569

สำนักงานเกษตรอำเภอสว่างอารมณ์

จังหวัดอุทัยธานี

คำนำ

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรในพื้นที่อย่างมีทิศทางและบูรณาการ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า และการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกรให้มีรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืน

เนื้อหาในแผนฉบับนี้ได้รวบรวมข้อมูลสภาพปัญหา ความต้องการ ตลอดจนแนวทางการแก้ไขที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและกำหนดทิศทางการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แผนนี้จึงถือเป็นกรอบการทำงานที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของอำเภออย่างสมดุลและยั่งยืน

ผู้จัดทำขอขอบคุณทุกหน่วยงานและเกษตรกรที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฉบับนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาการเกษตรที่มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

สำนักงานเกษตรอำเภอสว่างอารมณ์

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๑
๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๑
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๒ อาณาเขต	๑
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๑
๒ ลักษณะภูมิประเทศ	๓
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๓
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	๕
๒.๓ ลักษณะดิน และกลุ่มชุดดิน	๕
๓ สภาพภูมิอากาศ	๑๖
๓.๑ สภาพภูมิอากาศ	๑๖
๓.๒ ฤดูกาล	๑๖
๓.๓ ปริมาณน้ำฝน	๑๖
๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์	๑๗
๔ เส้นทางคมนาคม	๑๘
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	๑๘
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างภาค/จังหวัด/อำเภอ	๑๙
๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๑๙
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ	๑๙
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ	๒๐
๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม	๒๐
๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	๒๐
๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด	๒๒
๖.๓ จำนวนครัวเรือน	๒๓
๖.๔ การศึกษา	๒๔
๖.๕ การสาธารณสุข	๒๕

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม	๒๕
๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๒๖
๘ ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ	๒๘
๙ องค์กรและสถาบันต่าง ๆ	๒๘
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	๓๕
๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๓๕
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก	๓๕
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	๓๕
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	๓๘
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก	๔๐
๑.๕ ต้นทุนการผลิต	๔๑
๑.๖ สถานการณ์ตลาด	๔๑
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๔๒
๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๔๓
บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๕๐
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	๕๐

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ ตารางแสดงเขตการปกครอง อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๒
ตารางที่ ๒ ตารางสรุปเขตการปกครอง อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๓
ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอสว่างอารมณ์	๔
ตารางที่ ๔ แสดงพื้นที่กลุ่มชุดดินอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๑๕
ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ตั้งแต่ปี ๒๕๖๓ – ๒๕๖๘	๑๖
ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยอำเภอสว่างอารมณ์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๗	๑๘
ตารางที่ ๗ ข้อมูลพืชเศรษฐกิจอำเภอสว่างอารมณ์ ปี ๒๕๖๗	๒๑
ตารางที่ ๘ ข้อมูลด้านปศุสัตว์	๒๑
ตารางที่ ๙ ข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๒๑
ตารางที่ ๑๐ แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดอุทัยธานี ณ ราคาคงที่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๔	๒๒
ตารางที่ ๑๑ ตารางแสดงจำนวนประชากรในอำเภอสว่างอารมณ์	๒๓
ตารางที่ ๑๒ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๒๖
ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๒๘
ตารางที่ ๑๔ รายชื่อกลุ่มผู้ผลิต และผู้ประกอบการ OTOP ที่ได้รับการลงทะเบียน	๒๘
ตารางที่ ๑๕ ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอสว่างอารมณ์	๓๐
ตารางที่ ๑๖ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๓๔
ตารางที่ ๑๗ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๓๕
ตารางที่ ๑๘ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามลำดับชั้นความเหมาะสม อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๓๖
ตารางที่ ๑๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกในอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๓๙
ตารางที่ ๒๐ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๕ นอกเขตชลประทานอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๔๐
ตารางที่ ๒๑ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตพืช อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๔๑
ตารางที่ ๒๒ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้าข้าว อำเภอสว่างอารมณ์	๔๒
ตารางที่ ๒๓ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	๔๔
ตารางที่ ๒๔ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพิจารณาการเกษตรเชิงพื้นที่	๔๖

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ แผนที่อำเภอสว่างอารมณ์	๑
ภาพที่ ๒ ภาพแสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอสว่างอารมณ์	๓
ภาพที่ ๓ ภาพแสดงพื้นที่ราบลุ่มอำเภอสว่างอารมณ์	๔
ภาพที่ ๔ ภาพแสดงความลาดชันอำเภอสว่างอารมณ์	๕
ภาพที่ ๕ ข้อมูลกลุ่มชุดดินอำเภอสว่างอารมณ์	๑๔
ภาพที่ ๖ แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๑๕
ภาพที่ ๗ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๓ – ๒๕๖๘	๑๖
ภาพที่ ๘ แสดงค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในรอบปี พ.ศ. ๒๕๖๗	๑๗
ภาพที่ ๙ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล อำเภอ	๑๘
ภาพที่ ๑๐ แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคม อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๑๙
ภาพที่ ๑๑ แหล่งน้ำธรรมชาติอำเภอสว่างอารมณ์	๒๐
ภาพที่ ๑๒ กราฟแสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดอุทัยธานี	๒๒
ภาพที่ ๑๓ แสดงจำนวนประชากร ครุฑเรือน และครุฑเรือนเกษตรกร อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๒๓
ภาพที่ ๑๔ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๒๗
ภาพที่ ๑๕ กราฟแสดงประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๒๗
ภาพที่ ๑๖ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๒๘
ภาพที่ ๑๗ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอสว่างอารมณ์	๓๔
ภาพที่ ๑๘ แสดงจำนวนแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว อำเภอสว่างอารมณ์	๓๕
ภาพที่ ๑๙ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี	๓๖
ภาพที่ ๒๐ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอสว่างอารมณ์	๓๗

บทที่ ๑

ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

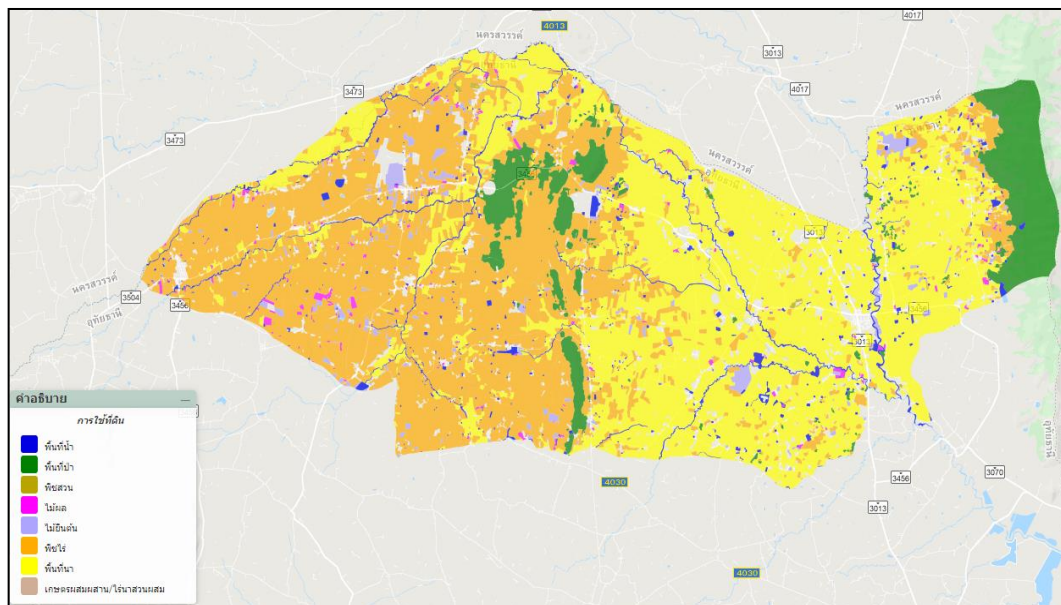
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

ตั้งอยู่ติดต่อกับที่ตั้ง อ.สว่างอารมณ์ มีพื้นที่ทั้งหมด ๓๔๑.๔ ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวจังหวัดอุทัยธานี ๓๓ กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม

๑.๒ อาณาเขต

อำเภอสว่างอารมณ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี และอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์

ภาพที่ ๑ แผนที่อำเภอสว่างอารมณ์
(ที่มา : agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ.๒๕๖๘)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ ๕ ตำบล ๖๕ หมู่บ้าน
- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาล จำนวน ๓ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๓ แห่ง

ตารางที่ ๑ ตารางแสดงเขตการปกครอง อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

หมู่ที่ ตำบล	ตำบล พลวงสองนาง	ตำบล หนองหลวง	ตำบล สว่างอารมณ์	ตำบล บ่อยาย	ตำบล ไผ่เขียว
๑	เขาผาลาด	หนองขาลาย	สว่างอารมณ์	บ้านเก่า	ดอนตาเสา
๒	หนองแขวนกุ่ม	สว่างน้อย	ดอนใหญ่	วังตะเคียน	ทุ่งสงบ
๓	หนองกี้	ดงสำราญ	คลองโพ	ดอนเพชร	กกตาล
๔	เขาหินเทิน	หนองหลวง	หนองยายดา	คลองแบ่ง	วังบุญ
๕	หนองชุมเห็ด	หนองตะคอง	หลังโรงสี	หนองตะเคียน	ดอนใหญ่
๖	หนองสมบูรณ์	ไร่ใหญ่	เนินเก่า	หนองสะแก	หนองโพ
๗	หนองน้ำใส	หนองแวน	ดงแขวน	ดอนหวาย	ทุ่งมน
๘	โพธิ์ทอง	เขาดาวเรือง	เสาใหญ่	บ่อยาย	คลองลำปาง
๙		สระนาราย	หนองเต่าจับ	หนองแวน	ทุ่งยาว
๑๐		เกาะแจ่ง	หนองบัว	คลองเล็ก	หนองรัก
๑๑				หนองสีเหลี่ยม	คลองข่อย
๑๒				ดอนทราย	หนองเข้
๑๓					หนองบำหรุ
๑๔					เขาพระ
๑๕					เกาะกลาง
๑๖					คลองลำปางเหนือ
๑๗					วังเกษตร
๑๘					บึงนา
๑๙					บ่อชุมแสง
๒๐					ทุ่งพัฒนา
๒๑					ไร่อ้อยพัฒนา
๒๒					บึงต้น
๒๓					ใหม่มงคล
๒๔					ป่าไผ่ใหญ่
๒๕					โค้งตาคลีพัฒนา

(ที่มา : ที่ว่าการอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี, พ.ศ. ๒๕๖๘)

ตารางที่ ๒ ตารางสรุปเขตการปกครอง อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

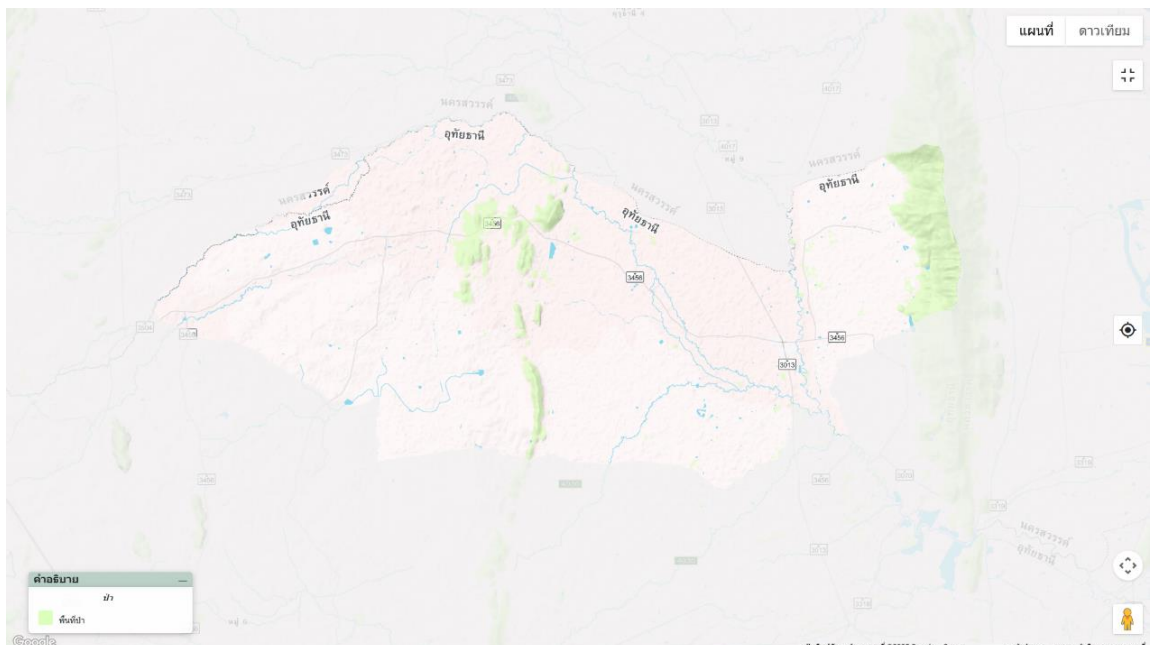
ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	อบต	เทศบาล ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวนบ้าน (ครัวเรือน)
พลวงสองนาง	๔๑,๒๕๐	-	๑	๘	๑,๘๗๒
หนองหลวง	๔๓,๔๖๒	๑	-	๑๐	๑,๐๔๙
สว่างอารมณ์	๒๔,๒๘๐	-	๒	๑๐	๒,๐๖๕
บ่อทราย	๕๕,๙๑๒	๑	-	๑๒	๑,๖๗๒
ไผ่เขียว	๘๔,๖๖๘	๑	-	๒๕	๔,๗๒๔
รวม	๒๔๙,๕๗๒	๓	๓	๖๕	๑๑,๓๘๒

(ที่มา : ที่ว่าการอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

อำเภอสว่างอารมณ์ มีสภาพพื้นที่เป็นป่าไม้ จำนวน ๒๐,๗๐๔ ไร่ โดยแบ่งได้ดังนี้ ตำบลหนองหลวง จำนวน ๑๑,๘๘๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๔๐ รองลงมา ตำบลไผ่เขียว จำนวน ๖,๔๓๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐๙ รองลงมาตำบลพลวงสองนาง จำนวน ๑,๕๑๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗.๓๒ รองลงมาตำบลบ่อทราย จำนวน ๖๒๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๒ และสุดท้ายตำบลสว่างอารมณ์ จำนวน ๒๔๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๗ ตามลำดับ

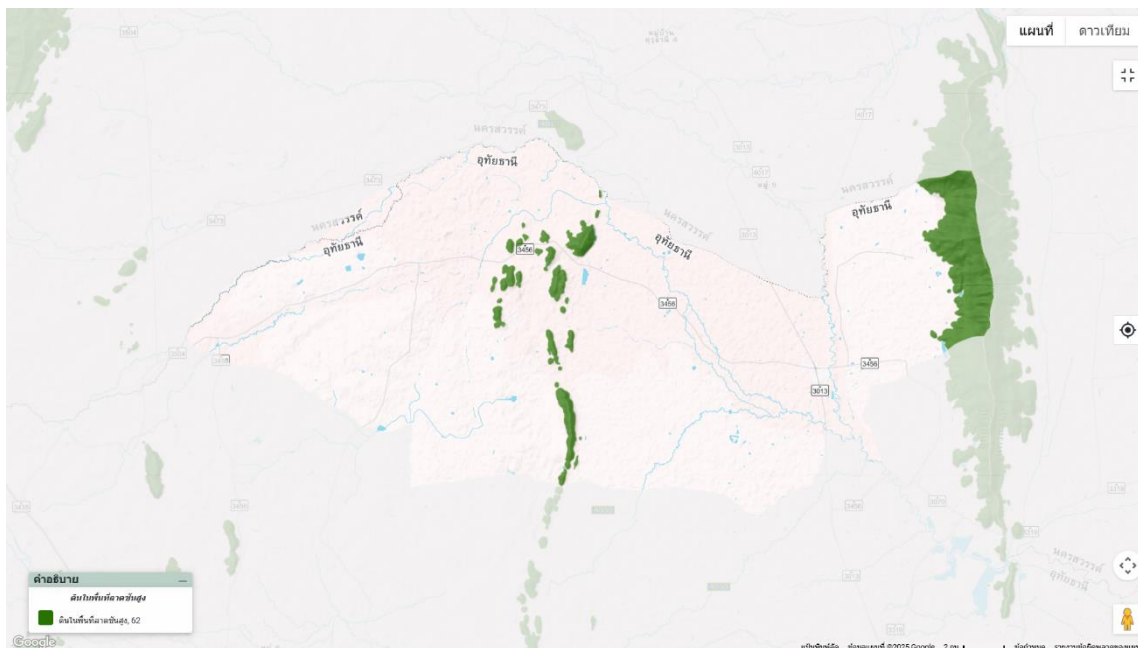

ภาพที่ ๒ ภาพแสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอสว่างอารมณ์

(ที่มา : agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ.๒๕๖๘)

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

อำเภอสว่างอารมณ์ มีสภาพพื้นที่ลาดชัน จำนวน ๑๖,๐๐๐ ไร่

ภาพที่ ๔ ภาพแสดงความลาดชันอำเภอสว่างอารมณ์

(ที่มา : agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ.๒๕๖๘)

๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอสว่างอารมณ์ มีกลุ่มชุดดินเหมาะสมกับการปลูกพืชจำนวน ๑๓ กลุ่มชุดดิน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) กลุ่มชุดดินที่ ๖

ชุดดิน : ชุดดินบางนารา (Ba) ชุดดินเชียงราย (Cr) ชุดดินสุโขทัย (Gk) ชุดดินแก่ง (Kl) ชุดดินคลองขุด (Kut) ชุดดินมนรมย์ (Mn) ชุดดินนครพนม (Nn) ชุดดินปากท่อ (Pth) ชุดดินพะวง (Paw) ชุดดินพัทลุง (Ptl) ชุดดินสตูล (Stu) ชุดดินท่าศาลา (Tsl) ชุดดินวังตง (Wat) หรือดินคล้ายอื่นๆ ที่มีลักษณะและสมบัติจัดอยู่ในกลุ่มชุดดินนี้

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึง เป็นกรดจัด การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่ดินเป็นกรดจัดมาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังใน ฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ :

ปลูกข้าว : ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน ในพื้นที่ที่เป็นกรดจัด

มาก ใช้วัสดุปูน ๒๐๐-๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เพื่อเพิ่มความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารในดิน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล : ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร ร่องแปลงปลูกอยู่สูงจากระดับน้ำที่เคยท่วม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก ในพื้นที่ที่ดินเป็นกรดจัดมาก ใช้วัสดุปูน ๒๐๐-๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือ ๐.๕-๑.๐ กิโลกรัม/หลุม เพื่อเพิ่มความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารในดิน พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๒) กลุ่มชุดดินที่ ๗

ชุดดิน : ชุดดินเดิมบาง (Db) ชุดดินน่าน (Na) ชุดดินนครปฐม (Np) ชุดดินผักกาด (Pat) ชุดดินสุโขทัย (Skt) ชุดดินท่าตูม (Tt) ชุดดินอุตรดิตถ์ (Utt) ชุดดินระโนด (Ran)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา : โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็ง ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ :

ปลูกข้าว : ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัปรักษ์หรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล : ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร ร่องแปลงปลูกอยู่สูงจากระดับน้ำที่เคยท่วม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับ

ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๓) กลุ่มชุดดินที่ ๑๖

ชุดดิน : ชุดดินหินกอง (Hk) ชุดดินเกาะใหญ่ (Koy) ชุดดินลำปาง (Lp) ชุดดินพานทอง (Ptg) ชุดดินศรีเทพ (Sri) ชุดดินตากใบ (Ta) หรือดินคล้ายอื่นๆ ที่มีลักษณะและสมบัติจัดอยู่ในกลุ่มชุดดินนี้

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินทรายแป้งสีมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : หนาดินแน่นทึบ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่ดินเป็นกรดจัดมาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ :

ปลูกข้าว : ในพื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก หว่านวัสดุปูน ๒๐๐-๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เพื่อเพิ่มความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารในดิน ไถกลบตอซัง ปล่อยทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (โสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๖-๘ ต้น/ไร่ ไถกลบก่อนออกดอก ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน การปักดำข้าวควรเพิ่มจำนวนต้นตอกอให้มากขึ้น พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ต้น/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล : ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร และมีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ต้น/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. พร้อมปรับปรุงหลุมปลูกด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อเพิ่มความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารในดิน ควรมีการใช้วัสดุปูน ๒๐๐-๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๔) กลุ่มชุดดินที่ ๑๗

ชุดดิน : ชุดดินบุญทริก (Bt) ชุดดินสายบุรี (Bu) ชุดดินเขมราฐ (Kmr) ชุดดินโคกเคียน (Ko) และชุดดินหล่มเก่า (Lk) ชุดดินสุไหงปาดี (Pi) ชุดดินปากคม (Pkm) ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) ชุดดินเรณู (Rn) ชุดดินสงขลา (Sng) ชุดดินวิสัย (Vi) หรือดินคล้ายอื่นๆ ที่มีลักษณะและสมบัติจัดอยู่ในกลุ่มชุดดินนี้

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนละเอียดลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก
การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่ดินเป็นกรดจัดมาก ขาดแคลนนํ้าและนํ้าท่วมขัง
ในฤดูฝน ให้ความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบนํ้า

แนวทางการจัดการ :

ปลูกข้าว : ในพื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก หว่านวัสดุปูน ๒๐๐-๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่ เพื่อเพิ่ม
ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารในดิน ไถกลบตอซัง ปล่อยทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือ
ไถกลบพืชปุ๋ยสด (โสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๖-๘ ต้น/ไร่ ไถกลบก่อนออกดอก ๑-๒
สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลัง
ปักดำ ๓๕-๔๕ วัน การปักดำข้าวควรเพิ่มจำนวนต้นต่อกอให้มากขึ้น พัฒนาแหล่งนํ้า
และจัดระบบการให้นํ้าในช่วงที่ข้าวขาดนํ้าหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูกพืชไร่ พืชผัก
หรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือ
ปุ๋ยคอก ๒-๓ ต้น/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล : ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-
๑.๐ เมตร และมีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓
ต้น/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม.
ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต
ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต มีการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี
หรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ เพื่อเพิ่มความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารในดิน ควรมีการใช้วัสดุ
ปูน ๒๐๐-๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่ พัฒนาแหล่งนํ้าและจัดระบบการให้นํ้าในแปลงปลูก

๕) กลุ่มชุดดินที่ ๑๘

ชุดดิน : ชุดดินชลบุรี (Cb) ชุดดินไชยา (Cya) ชุดดินโคกสำโรง (Ksr) ชุดดินเขาย้อย (Kyo)
หรือดินคล้ายอื่นๆ ที่มีลักษณะและสมบัติจัดอยู่ในกลุ่มชุดดินนี้

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนละเอียดลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า ปฏิกริยาดินกลางหรือเป็นด่าง
การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง

ปัญหา : ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่ขาดแคลนนํ้าและนํ้าท่วมขังในฤดูฝน ให้ความ
เสียหายกับพืชที่ไม่ชอบนํ้า

แนวทางการจัดการ :

ปลูกข้าว : ไถกลบตอซัง ปล่อยทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านโสนอัฟ
ริกัน หรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยไว้ ๑-๒
สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปัก
ดำ ๓๕-๔๕ วัน พัฒนาแหล่งนํ้าไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดนํ้าหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูก

พืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วย ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล : ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร และมีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ เพื่อป้องกันน้ำท่วมขัง ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต มีการใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๖) กลุ่มชุดดินที่ ๒๘

ชุดดิน : ชุดดินชัยบาดาล (Cd) ชุดดินดงลาน (Dl) ชุดดินลพบุรี (Lb) ชุดดินน้ำเลน (Nal) ชุดดินวังชมภู (Wc) หรือดินคล้ายอื่นๆ ที่มีลักษณะและสมบัติจัดอยู่ในกลุ่มชุดดินนี้

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินเหนียวลึกมากสีดำที่มีรอยแตกกระแหงกว้างและลึก ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง

ปัญหา : เนื้อดินเหนียวจัด การไถพรวนต้องทำในช่วงที่ดินมีความชื้นพอเหมาะ มิฉะนั้นจะทำให้ดินแน่นทึบ ในช่วงฤดูแล้ง ดินมีการหดตัวทำให้ดินแตกกระแหงเป็นร่องลึก ส่วนในฤดูฝนจะมีน้ำแช่ขังง่าย ทำให้พืชชะงักการเจริญเติบโต

แนวทางการจัดการ :

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก : ปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านพืชปุ๋ยสด ถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ ถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบก่อนออกดอก) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล : ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๗) กลุ่มชุดดินที่ ๓๕

ชุดดิน : ชุดดินดอนไร่ (Dr) ชุดดินด่านซ้าย (Ds) ชุดดินห้วยฉัตร (Hc) ชุดดินโคราช (Kt) ชุดดินมาบบอง (Mb) ชุดดินสตึก (Suk) ชุดดินวาริน (Wn) ชุดดินยโสธร (Yt) หรือดินคล้ายอื่นๆ ที่มีลักษณะและสมบัติจัดอยู่ในกลุ่มชุดดินนี้

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนละเอียดลึกถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินปนทราย เนื้อดินค่อนข้างเป็นทรายและดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ในบริเวณที่มีความลาดชันสูงจะมีปัญหาเกี่ยวกับชะล้างพังทลายของหน้าดิน

แนวทางการจัดการ :

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก : เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและระบบการให้น้ำในแปลงปลูก พื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก ควรใช้วัสดุปูน ๒๐๐-๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่

ปลูกไม้ผล : ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การทำขั้นบันได หรือการสร้างคันดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิต และภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและมีระบบการให้น้ำในแปลงปลูก พื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก ควรใช้วัสดุปูน ๐.๕-๑.๐ กิโลกรัม/หลุม

๘) กลุ่มชุดดินที่ ๓๖

ชุดดิน : ชุดดินเพชรบูรณ์ (Pe) ชุดดินปราณบุรี (Pr) ชุดดินสีคิ้ว (Si) หรือดินคล้ายอื่นๆ ที่มีลักษณะและสมบัติจัดอยู่ในกลุ่มชุดดินนี้

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนละเอียดถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดิน เนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินกลางหรือเป็นด่าง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง

ปัญหา : การมีเนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ซึ่งทำให้ดินอุ้มน้ำได้น้อย พืชอาจขาดแคลนน้ำได้ ในช่วงฝนทิ้งเป็นระยะเวลานานๆ สำหรับบริเวณที่มีความลาดชันสูง อาจมีปัญหาเรื่องการชะล้างพังทลายเกิดขึ้น

แนวทางการจัดการ :

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก : เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล : ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดิน

และน้ำ เช่น ทำชั้นบันได คันดิน ปลุกพืชคลุมดิน ปลุกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้ว หรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๙) กลุ่มชุดดินที่ ๓๘

ชุดดิน : ชุดดินเชียงใหม่ (Cm) ชุดดินชุมพลบุรี (Chp) ชุดดินดอนเจดีย์ (Dc) ชุดดินโทรงาม (Sg) ชุดดินท่าม่วง (Tm) หรือดินคล้ายอื่นๆ ที่มีลักษณะและสมบัติจัดอยู่ในกลุ่มชุดดินนี้

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนหยาบสีมากที่เกิดจากตะกอนริมแม่น้ำ มีปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลางการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา : ในช่วงฤดูฝนน้ำในลำนํ้าอาจเอ่อล้นฝั่ง ทำให้ความเสียหายให้แก่พืชผลได้

แนวทางการจัดการ :

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก : จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนให้มีการปลูกพืชบำรุงดินอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ด ถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล๋อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น มีการใช้ปุ๋ยเคมีตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตของดินไว้ไม่ให้เสื่อมโทรมลง จัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล : เลือกพื้นที่ที่ไม่เสี่ยงต่อการท่วมขังของน้ำ ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม มีวัสดุคลุมดิน ปลุกพืชคลุมดิน ปลุกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก จัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๑๐) กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

ชุดดิน : ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินชุมพวง (Cpg) ชุดดินหุบกระพง (Hg) ชุดดินห้วยแกลง (Ht) ชุดดินสันป่าตอง (Sp) ชุดดินยางตลาด (Yl) หรือดินคล้ายอื่นๆ ที่มีลักษณะและสมบัติจัดอยู่ในกลุ่มชุดดินนี้

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนหยาบสีถึงสีมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้าหรือวัตถุต้นกำเนิดเนื้อหยาบ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดหรือเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย พืชที่ปลูกมีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำได้ง่าย ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำและมีปัญหาเกี่ยวกับการชะล้างพังทลายของหน้าดินโดยเฉพาะบริเวณที่มีความลาดชันสูง

แนวทางการจัดการ :

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก : เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล : ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ทำขั้นบันได คันดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้ว หรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๑๑) กลุ่มชุดดินที่ ๔๑

ชุดดิน : ชุดดินบ้านไผ่ (Bpi) ชุดดินคำบง (Kg) ชุดดินมหาสารคาม (Msk)หรือดินคล้ายอื่นๆ ที่มีลักษณะและสมบัติจัดอยู่ในกลุ่มชุดดินนี้

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินทรายหนาปานกลางที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอนเนื้อหยาบทับอยู่บนชั้นดินที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดีอยู่บนชั้นดินที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก เนื้อดินบนเป็นทรายจัด พืชที่ปลูกมีโอกาสเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำได้ง่าย แต่ถ้ามีฝนตกมากดินชั้นบนจะแฉะและอาจเป็นอันตรายต่อพืชที่ปลูกบางชนิด บริเวณที่มีความลาดชันสูงจะเกิดการชะล้างพังทลายได้ง่าย

แนวทางการจัดการ :

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก : จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพุ่ม ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดินหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ในพื้นที่ต่ำควรทำร่องหรือทางระบายน้ำ เพื่อป้องกันน้ำขังบริเวณรากพืช

ปลูกไม้ผล : ขุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ทำร่องระบายน้ำระหว่างแถวปลูก เพื่อป้องกันน้ำขัง

บริเวณรากพืช ปลุกพืชคลุมดิน วัสดุคลุมดิน หรือปลุกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐาน
หญ้าแฝกเฉพาะต้น พัฒนาแหล่งน้ำและระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ในช่วง
เจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับ
ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำใน
แปลงปลูก

๑๒) กลุ่มชุดดินที่ ๔๗

ชุดดิน : ชุดดินลี (Li) ชุดดินมวกเหล็ก (Ml) ชุดดินนครสวรรค์ (Ns) ชุดดินโป่งน้ำร้อน (Pon)
ชุดดินสบปราบ (So) ชุดดินท่าลี่ (Tl)หรือดินคล้ายอื่นๆ ที่มีลักษณะและสมบัติจัดอยู่ใน
กลุ่มชุดดินนี้

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินตื้นถึงชั้นหินพื้น ปฏิกริยาดินเป็นกรดถึงเป็นกลาง มีการระบายน้ำดี
ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : เป็นดินตื้น มีเศษหินปะปนอยู่ในเนื้อดินเป็นปริมาณมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
ในบริเวณที่มีความลาดชันสูงจะมีปัญหาเกี่ยวกับการชะล้างพังทลายของหน้าดินอย่าง
รุนแรง บางพื้นที่มีเศษหินหรือหินพื้นผิวที่โผล่บริเวณหน้าดิน

แนวทางการจัดการ : พื้นที่ที่เป็นดินตื้นมาก มีเศษหินหรือหินพื้นผิวโผล่มาก ไม่เหมาะสมสำหรับ
การทำการเกษตร ควรปล่อยไว้ให้เป็นป่า หรือปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว

ปลุกพืชไร่หรือพืชผัก : เลือกพื้นที่ที่มีหน้าดินหนา จัดระบบการปลุกพืชหมุนเวียน
ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓ - ๔ ตัน/ไร่ หรือไกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ด
ถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘
กิโลกรัม/ไร่ ไกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ย
อินทรีย์น้ำ ไถพรวนและปลุกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน หรือปลุกพืชสลับเป็น
แถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล : ขุดหลุมปลูกถึงชั้นหินพื้นหรือขุดหลุมขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุง
หลุมปลูกด้วยหน้าดินที่ไม่มีเศษหินหรือก้อนหินร่วมกับปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐
กิโลกรัม/หลุม ควรมีไม้ค้ำยันและเอาหน้าดินบริเวณใกล้เคียงมาผสมกับปุ๋ยหมักหรือ
ปุ๋ยคอกพูนโคนอยู่เป็นประจำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลุกพืชคลุมดิน มีวัสดุ
คลุมดิน ปลุกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก
ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการ
ให้น้ำในแปลงปลูก

๑๓) กลุ่มชุดดินที่ ๕๖

ชุดดิน : ชุดดินลาดหญ้า (Ly) ชุดดินภูสะนา (Ps) ชุดดินโพนงาม (Png) หรือดินคล้ายอื่นๆ
ที่มีลักษณะและสมบัติจัดอยู่ในกลุ่มชุดดินนี้

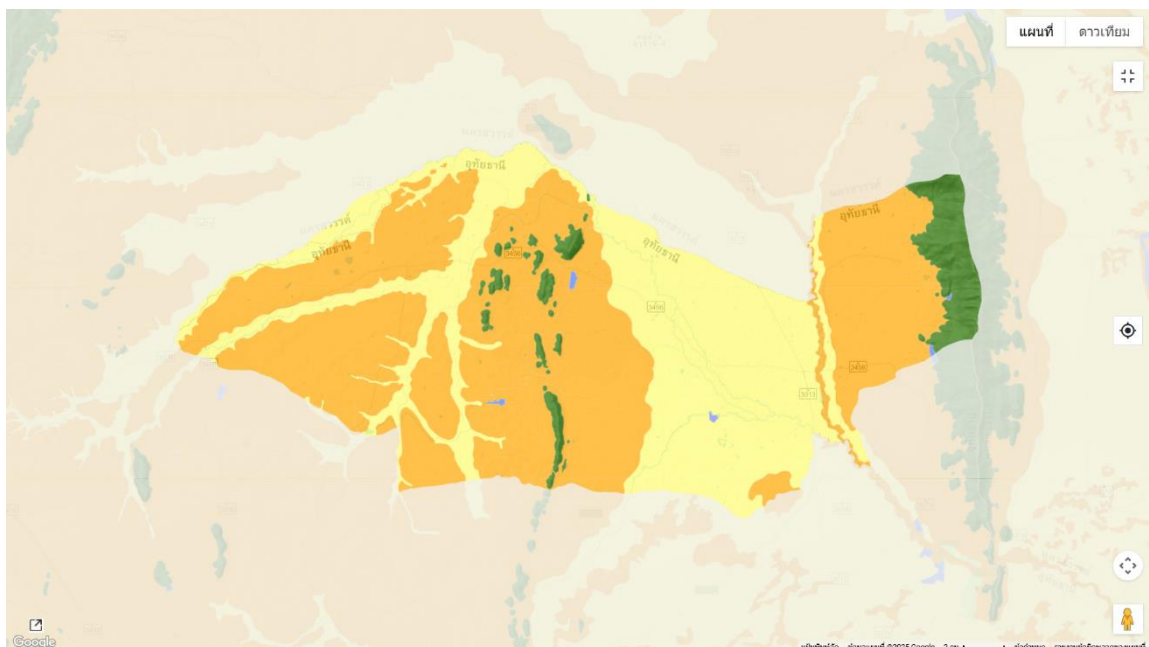
ลักษณะเด่น : กลุ่มดินสีปานกลางถึงชั้นหินพื้น เศษหินหรือลูกรัง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา : ดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ และอาจเกิดการชะล้างพังทลายได้ง่าย ถ้าปลูกพืชในบริเวณที่มีความลาดชันมากๆ โดยไม่มีการอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม

แนวทางการจัดการ :

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก : เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ จัดระบบการปลูกพืชให้หมุนเวียน ตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หว่านเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ ปลูกพืชปุ๋ยสด มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกพืชสลับเป็นแถบ ทำแนวรั้วหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล : ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม สร้างคันดิน ทำขั้นบันได ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

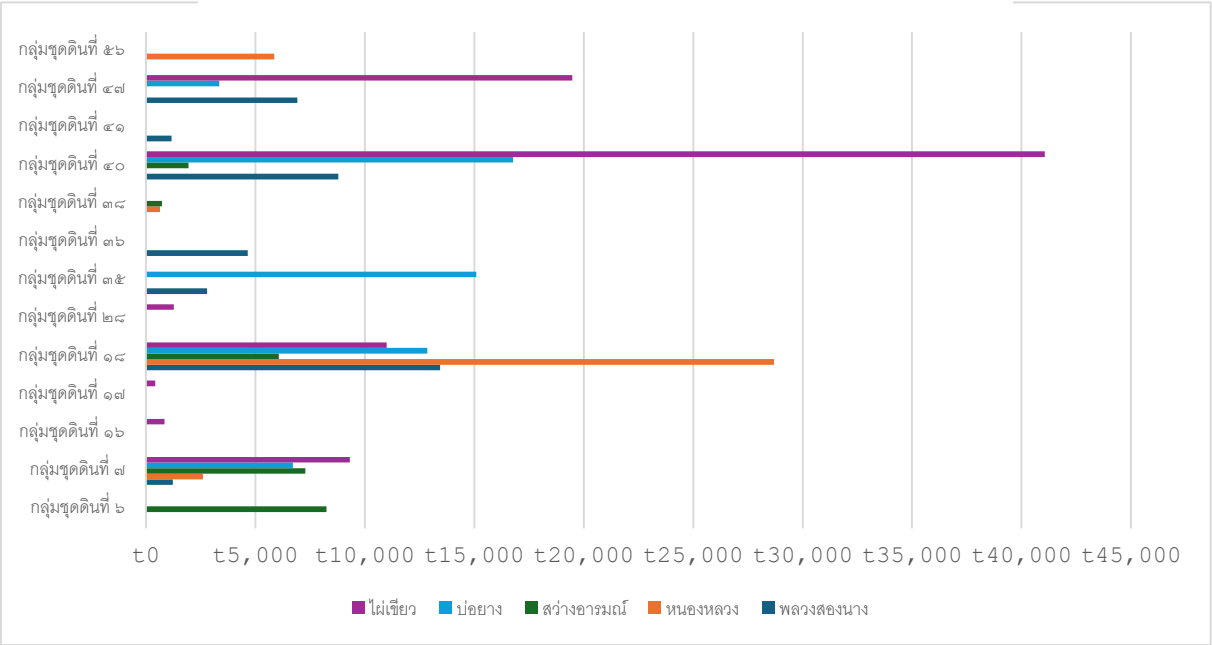
ภาพที่ ๕ ข้อมูลกลุ่มชุดดินอำเภอสว่างอารมณ์
(ที่มา : agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ.๒๕๖๘)

ตารางที่ ๔ แสดงพื้นที่กลุ่มชุดดินอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

กลุ่มชุดดิน	พื้นที่ตำบล (ไร่)					ผลรวมทั้งหมด
	พลวงสองนาง	หนองหลวง	สว่างอารมณ์	บ่อยาง	ไผ่เขียว	
กลุ่มชุดดินที่ ๖			๘,๒๕๕			๘,๒๕๕
กลุ่มชุดดินที่ ๗	๑,๒๓๗	๒,๖๐๘	๗,๒๘๔	๖,๗๐๙	๙,๓๑๓	๒๗,๑๕๑
กลุ่มชุดดินที่ ๑๖					๘๔๗	๘๔๗
กลุ่มชุดดินที่ ๑๗					๔๒๓	๔๒๓
กลุ่มชุดดินที่ ๑๘	๑๓,๔๓๗	๒๘,๖๘๕	๖,๐๗๐	๑๒,๘๕๙	๑๑,๐๐๖	๗๒,๐๕๗
กลุ่มชุดดินที่ ๒๘					๑,๒๗๐	๑,๒๗๐
กลุ่มชุดดินที่ ๓๕	๒,๗๙๔			๑๕,๐๙๖		๑๗,๘๙๐
กลุ่มชุดดินที่ ๓๖	๔,๖๕๐					๔,๖๕๐
กลุ่มชุดดินที่ ๓๘		๖๕๒	๗๒๙			๑,๓๘๑
กลุ่มชุดดินที่ ๔๐	๘,๗๘๕		๑,๙๔๒	๑๖,๗๗๓	๔๑,๐๖๔	๖๘,๕๖๔
กลุ่มชุดดินที่ ๔๑	๑,๑๗๗					๑,๑๗๗
กลุ่มชุดดินที่ ๔๗	๖,๙๒๖			๓,๓๕๕	๑๙,๔๗๓	๒๙,๗๕๔
กลุ่มชุดดินที่ ๕๖		๕,๘๖๗				๕,๘๖๗
ผลรวมทั้งหมด	๓๙,๐๐๖	๓๗,๘๑๒	๒๔,๒๘๐	๕๔,๗๙๒	๘๓,๓๙๖	๒๓๙,๒๘๖

(ที่มา : กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๗)

กราฟแสดงกลุ่มชุดดินอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

ภาพที่ ๒ แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอสว่างอารมณ์

(ที่มา : กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๓ สภาพภูมิอากาศ

๓.๑ สภาพภูมิอากาศ

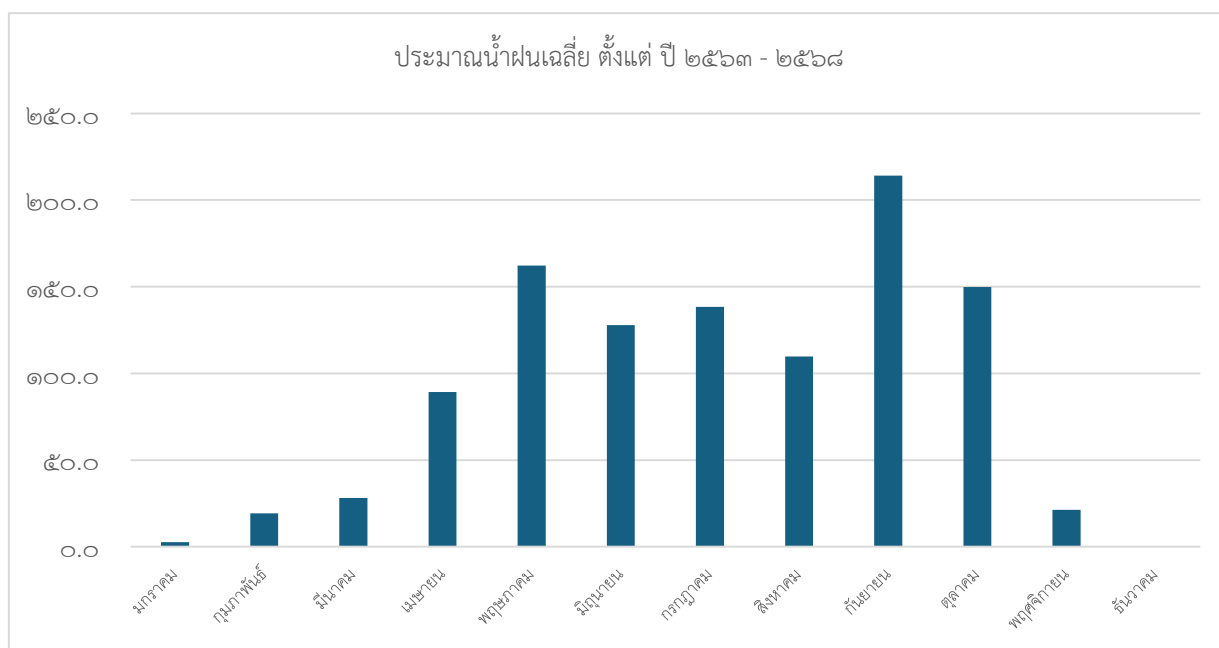
ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอสว่างอารมณ์ โดยทั่วไปเป็นแบบร้อนชื้น

๓.๒ ฤดูกาล

อำเภอสว่างอารมณ์ มี ๓ ฤดูหลัก คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปีอยู่ในช่วง ๒๕-๓๕ องศาเซลเซียส ฤดูร้อนจะร้อนอบอ้าว อุณหภูมิสูงสุดอาจสูงเกิน ๔๐ องศาเซลเซียส ฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม โดยมีฝนตกชุกในเดือนกันยายนและตุลาคม ฤดูหนาวจะอยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ อากาศจะเย็นสบาย อุณหภูมิต่ำสุดอาจต่ำกว่า ๑๕ องศาเซลเซียส

๓.๓ ปริมาณน้ำฝน

อำเภอสว่างอารมณ์ มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปี ๒๕๖๗ โดยมีปริมาณฝนเฉลี่ยต่อปีที่ ๘๘.๖ มิลลิเมตร ตกชุกในช่วงเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน ของทุกปี มีปริมาณน้ำฝนที่ต่ำสุดในช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม โดยมีปริมาณ ๐ - ๓.๕ มิลลิเมตร และมีปริมาณน้ำฝนที่สูงสุดในเดือนพฤษภาคม โดยมีปริมาณ ๑๙๕.๗ มิลลิเมตร

ภาพที่ ๗ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๘

(ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา ,พ.ศ. ๒๕๖๘)

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ตั้งแต่ปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๘

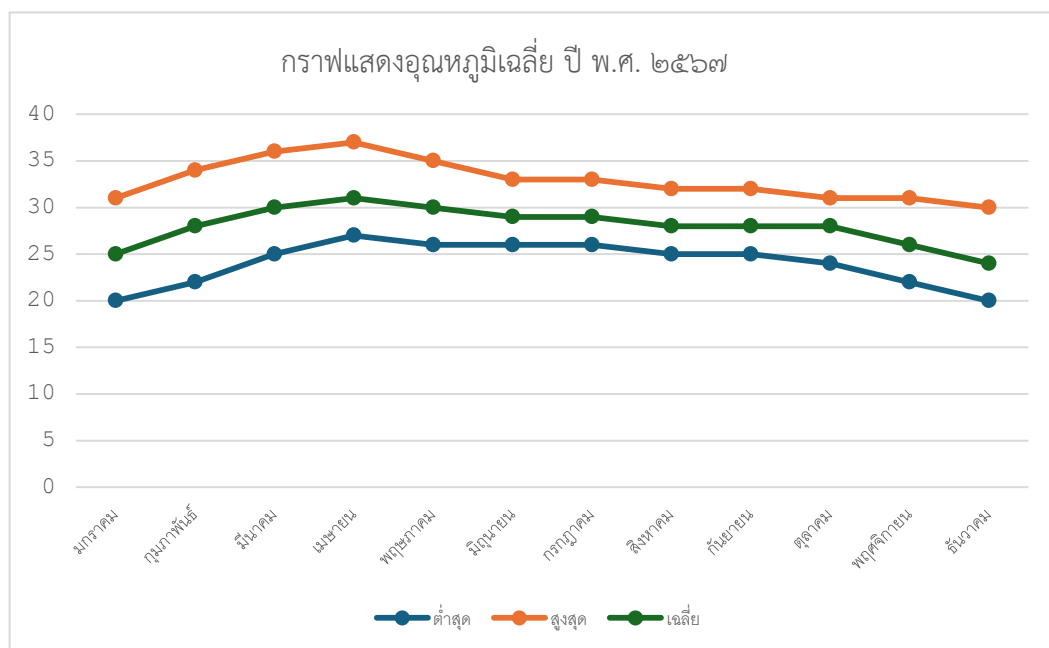
ที่	เดือน	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย(มม.)
๑	มกราคม	๒.๗
๒	กุมภาพันธ์	๑๙.๓
๓	มีนาคม	๒๘.๒
๔	เมษายน	๘๙.๓

ที่	เดือน	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย(มม.)
๕	พฤษภาคม	๑๖๒.๑
๖	มิถุนายน	๑๒๗.๘
๗	กรกฎาคม	๑๓๘.๓
๘	สิงหาคม	๑๐๙.๘
๙	กันยายน	๒๑๔.๒
๑๐	ตุลาคม	๑๔๙.๘
๑๑	พฤศจิกายน	๒๑.๔
๑๒	ธันวาคม	๐.๐
รวม		๑,๐๖๓.๐
เฉลี่ย/ปี		๘๘.๖

(ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา ,พ.ศ. ๒๕๖๘)

๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

อำเภอสว่างอารมณ์ มีปริมาณอุณหภูมิเฉลี่ยปี ๒๕๖๗ โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด ๒๔ องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย ๓๗ องศาเซลเซียส

ภาพที่ ๘ แสดงค่าอุณหภูมิเฉลี่ยในรอบปี พ.ศ. ๒๕๖๗

(ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๗)

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลอุณหภูมิเฉลี่ยอำเภอสว่างอารมณ์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๗

เดือน	อุณหภูมิต่ำสุด (°C)	อุณหภูมิสูงสุด (°C)	อุณหภูมิเฉลี่ย (°C)
มกราคม	๒๐	๓๑	๒๕
กุมภาพันธ์	๒๒	๓๔	๒๘
มีนาคม	๒๕	๓๖	๓๐
เมษายน	๒๗	๓๗	๓๑
พฤษภาคม	๒๖	๓๕	๓๐
มิถุนายน	๒๖	๓๓	๒๙
กรกฎาคม	๒๖	๓๓	๒๙
สิงหาคม	๒๕	๓๒	๒๘
กันยายน	๒๕	๓๒	๒๘
ตุลาคม	๒๔	๓๑	๒๘
พฤศจิกายน	๒๒	๓๑	๒๖
ธันวาคม	๒๐	๓๐	๒๔

(ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๔ เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอสว่างอารมณ์ มีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก และถนนลูกรังภายในเทศบาล เป็นเส้นทางเชื่อมต่อ เพื่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร

ภาพที่ ๙ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล อำเภอ

(ที่มา : <https://map.longdo.com>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างภาค/จังหวัด/อำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้
ทางรถไฟ ไม่มีสถานีรถไฟภายในอำเภอ โดยเส้นทางรถไฟที่ใกล้ที่สุดอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์

ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ

สถานีขนส่งผู้โดยสาร ไม่มีสถานีในอำเภอ (ต้องใช้บริการจากเมืองอุทัยธานี หรือนครสวรรค์)

สายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอ/จังหวัด ได้แก่ รถบัสจากกรุงเทพมหานคร (หมอชิต) ไปยัง
จังหวัดอุทัยธานี และต่อรถมายังสว่างอารมณ์

ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

- ทางหลวงหมายเลข ๓๐๑๓ เส้นทางระหว่าง ท้าพั่น ถึง ลาดยาว (ผ่านสว่างอารมณ์) ระยะทาง – ไม่ระบุ
- ทางหลวงหมายเลข ๓๔๕๖ เส้นทางระหว่าง หนองกระดี่ (ท้าพั่น) ถึง คลองข่อย (สว่างอารมณ์) ระยะทาง – อยู่ระหว่างปรับปรุง

ภาพที่ ๑๐ แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคม อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

(ที่มา : <https://map.longdo.com>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

อำเภอสว่างอารมณ์เป็นพื้นที่ ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ๆ หลายแห่ง ดังนี้

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

- ช่วงลุ่มน้ำสะแกกรัง (แควตากแดด) ไหลผ่านเขตอำเภอสว่างอารมณ์ แล้วไปรวมเป็นแม่น้ำสะแกกรัง
ตอนล่างของจังหวัดอุทัยธานี ใช้เป็นแหล่งน้ำดิบและการเกษตรของชุมชนตลอดสองฝั่งลำน้ำ, เป็นส่วนหนึ่งของ
ระบบน้ำทำนน้ำเจ้าพระยา

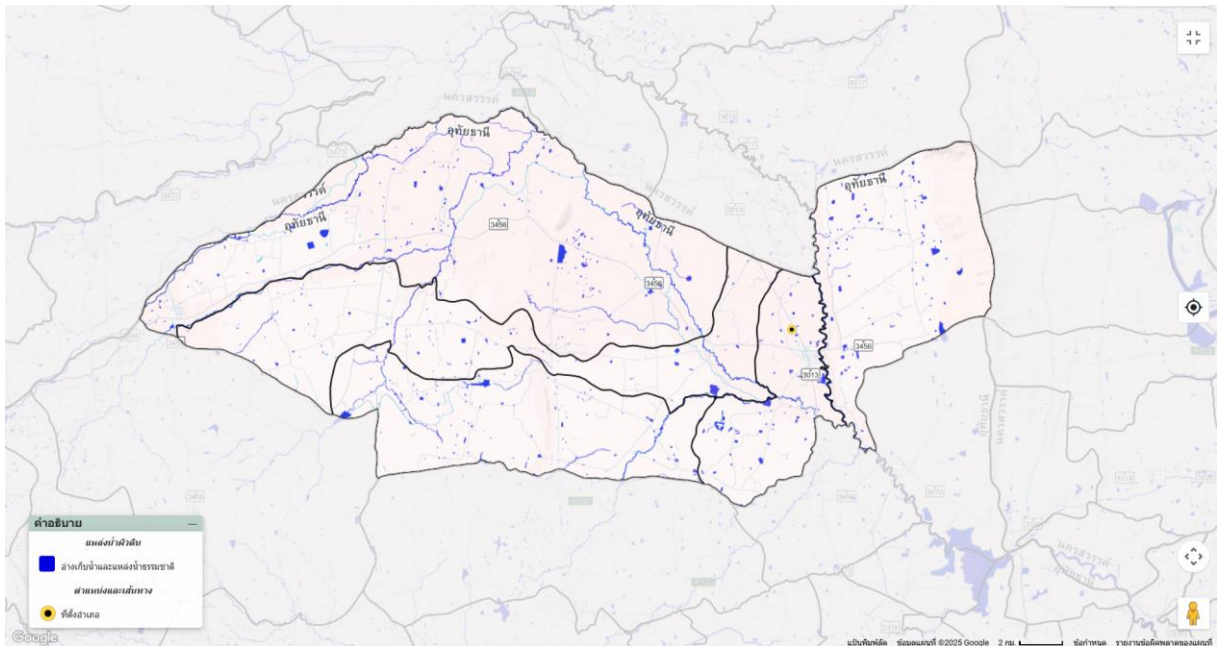
- คูคลอง/ลำคลองสำคัญในแผนงานชลประทาน ที่รัฐเตรียมพัฒนาแนวคันกันน้ำ บริเวณ คลองโพ, คลองลำปาง, คลองข่อยเป่า เพื่อแก้ปัญหาอุทกภัย-น้ำหลากในพื้นที่สว่างอารมณ์

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ (โครงการชลประทาน) ได้แก่

- อ่างเก็บน้ำบ้านเขาวัวเรื่อ ตำบลหนองหลวง พื้นที่ผิวน้ำประมาณ ๑๖๘ ไร่ ใช้เสริมความมั่นคง น้ำภาคการผลิตให้ชุมชนหนองหลวง

- อ่างเก็บน้ำคลองน้อย ตำบลพลวงสองนาง (ม.๖ บ้านหนองสมบูรณ์) แหล่งน้ำใช้อุปโภค-บริโภค ของชุมชน และเป็นจุดจัดกิจกรรมชุมชน (เช่น ลอยกระทง/ปล่อยพันธุ์ปลา)

- อ่างเก็บน้ำบ้านหนองชุมเห็ด ตำบลพลวงสองนาง (ม.๕ บ้านหนองชุมเห็ด) — ใช้เพื่อการอุปโภค-บริโภค/เกษตร และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบล

ภาพที่ ๑๑ แหล่งน้ำธรรมชาติอำเภอสว่างอารมณ์
(ที่มา : agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ.๒๕๖๘)

๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ประชากรอำเภอสว่างอารมณ์ ประชากรมีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม มีพื้นที่การเกษตร ๑๘๒,๘๔๓ ไร่ (ร้อยละ ๗๓.๒๖ ของพื้นที่อำเภอ) โดยอยู่พื้นที่นอกเขตชลประทานทั้งหมด (ที่มา Farmer Map พ.ศ. ๒๕๖๖ (ตัดยอด ๓๐ เมษายน ๒๕๖๗)) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมด้านเกษตร

ตารางที่ ๗ ข้อมูลพืชเศรษฐกิจอำเภอสว่างอารมณ์ ปี ๒๕๖๗

ตำบล	พื้นที่ ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)							
		ข้าวนาปี	อ้อย โรงงาน	มัน สำปะหลัง	ยางพารา	ไม้ผล	พืชผัก	พืช อื่นๆ	รวม
พลวงสอง นาง	๔๑,๒๕๐	๑๗,๗๖๓	๒,๗๐๒	๗,๔๐๔	๓๒๔	๓๒	๑๐	๒,๙๓๘	๗๒,๔๒๓
หนอง หลวง	๔๓,๔๖๒	๒๑,๘๘๗	๒๙	๒,๑๑๒	๐	๐	๐	๒๐๕	๖๗,๗๐๕
สว่าง อารมณ์	๒๔,๒๘๐	๑๕,๐๐๒	๑๖	๔๙๘	๐	๐	๐	๖๓	๓๙,๘๕๙
บ่อยาย	๕๕,๙๑๒	๑๕,๘๗๐	๓,๑๘๓	๑๖,๗๙๙	๗๗	๑๗	๔๔	๑,๖๔๐	๙๓,๕๕๒
ไผ่เขียว	๘๔,๖๖๘	๔๔,๒๘๓	๗,๖๘๑	๑๗,๔๕๔	๑๑	๙๑	๑๒	๔,๕๓๔	๑๕๘,๗๓๔
พื้นที่รวม	๒๔๙,๕๗๒	๑๑๔,๘๑๕	๑๓,๖๑๑	๔๔,๒๖๗	๔๑๒	๑๔๐	๖๖	๙,๓๘๐	๔๓๒,๒๖๓

(ที่มา : agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ.๒๕๖๘)

ตารางที่ ๘ ข้อมูลด้านปศุสัตว์

ตำบล	เกษตรกร ผู้เลี้ยงสัตว์ รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
พลวงสองนาง	๓๔๙	๘๒๙	๐	๑๔๗	๕๔๓	๑๒,๘๑๔	๙,๑๑๒	๑๗๕	๐
หนองหลวง	๓๓๔	๓๐๓	๐	๒๕๐	๔๙๐	๘,๗๙๐	๑,๐๑๖	๐	๐
สว่างอารมณ์	๔๘๙	๔๗๒	๐	๖๗๓	๑,๐๔๙	๑๒๔,๓๗๙	๔,๒๓๓	๐	๐
บ่อยาย	๒๑๖	๙๖๕	๐	๙๒	๒,๓๑๘	๕,๘๑๖	๒,๐๐๐	๑๑๐	๕
ไผ่เขียว	๑,๓๐๘	๑,๑๘๗	๐	๕๕๗	๓๕๗	๗๕,๒๔๐	๑๔,๐๑๕	๒๐๐	๐
รวมทั้งหมด	๒,๖๙๖	๓,๗๕๖	๐	๑,๗๑๙	๔,๗๕๗	๒๒๗,๐๓๙	๓๐,๓๗๖	๔๘๕	๕

(ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอสว่างอารมณ์, พ.ศ. ๒๕๖๗)

- โรงงานผลิตอาหารสัตว์ จำนวน ๐ แห่ง
- โรงงานฆ่าสัตว์ปีกมาตรฐาน จำนวน ๐ แห่ง
- ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่ จำนวน ๐ แห่ง

ตารางที่ ๙ ข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ตำบล	เกษตรกรรวม (ราย)	ปลาน้ำจืด
พลวงสองนาง	๙๒	๑๐๓
หนองหลวง	๘๙	๙๗
สว่างอารมณ์	๓๑	๓๕

ตำบล	เกษตรกรรวม (ราย)	ปลาน้ำจืด
บ่อยาง	๑๑๕	๑๓๘
ไผ่เขียว	๑๕๔	๑๗๘
รวมทั้งหมด	๔๘๑	๕๕๑

(ที่มา : สำนักงานประมงอำเภออำเภอสว่างอารมณ์, พ.ศ. ๒๕๖๓)

๒) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

รายได้เฉลี่ยของเกษตรกรอำเภอสว่างอารมณ์ต่ำกว่าของจังหวัดอุทัยธานี

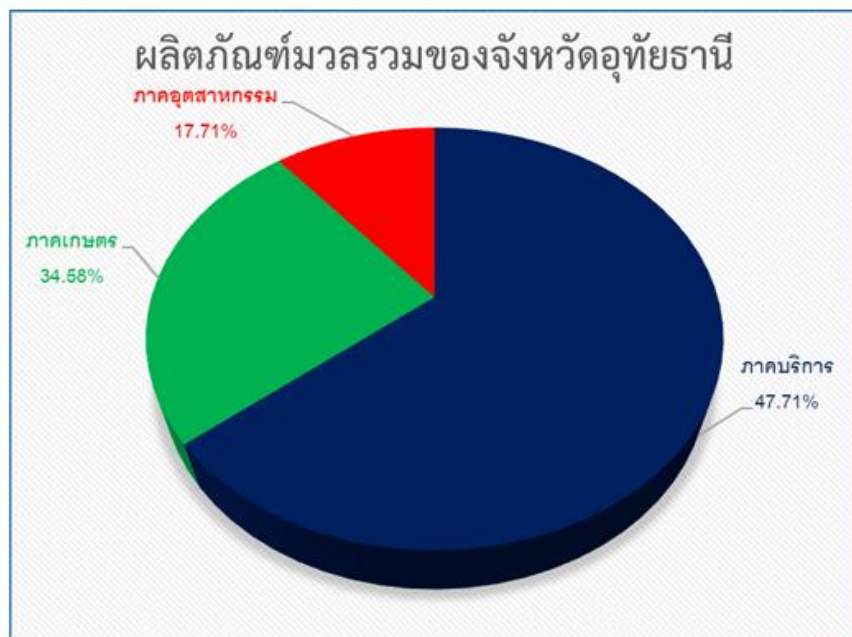
๓) สินเชื่อและภาระหนี้สินของเกษตรกร

หนี้สินเฉลี่ยของเกษตรกรอำเภอสว่างอารมณ์สูงกว่าของจังหวัดอุทัยธานี

๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดอุทัยธานี/ผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) ณ ราคาประจำปี ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ เท่ากับ ๓๑,๗๔๙.๑๐ ล้านบาท เทียบกับปีที่แล้ว (ปีพ.ศ. ๒๕๖๔) มีมูลค่าสูงขึ้นร้อยละ ๑๑.๕๒ เป็นลำดับที่ ๖๙ จาก ๗๗ จังหวัด

ผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว (Per Capita GPP) ณ ราคาประจำปี ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ มีรายได้ต่อคนต่อปีเท่ากับ ๑๑๖.๘๖ พันบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว (ปีพ.ศ. ๒๕๖๔) สูงขึ้นร้อยละ ๑๒.๔๘

ภาพที่ ๑๒ กราฟแสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดอุทัยธานี

(ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุทัยธานี, พ.ศ.๒๕๖๓)

ตารางที่ ๑๐ แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดอุทัยธานี ณ ราคาคงที่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๔

(ล้านบาท) รายการ	ปี พ.ศ.	
	๒๕๖๔	๒๕๖๕
ภาคเกษตร	๑๐,๐๕๘.๓๐	๑๐,๙๗๙.๒๐

(ล้านบาท) รายการ	ปี พ.ศ.	
	๒๕๖๔	๒๕๖๕
ภาคบริการ	๑๔,๕๒๓.๐๙	๑๕,๑๔๖.๑๔
ภาคอุตสาหกรรม	๔,๓๔๒.๓๔	๕,๖๒๓.๙๓
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด	๒๘,๘๖๒.๙๖	๓๑,๗๔๙.๑๐
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (บาท)	๑๐๓,๘๕๕	๑๑๖,๘๖๐

(ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุทัยธานี, พ.ศ.๒๕๖๗)

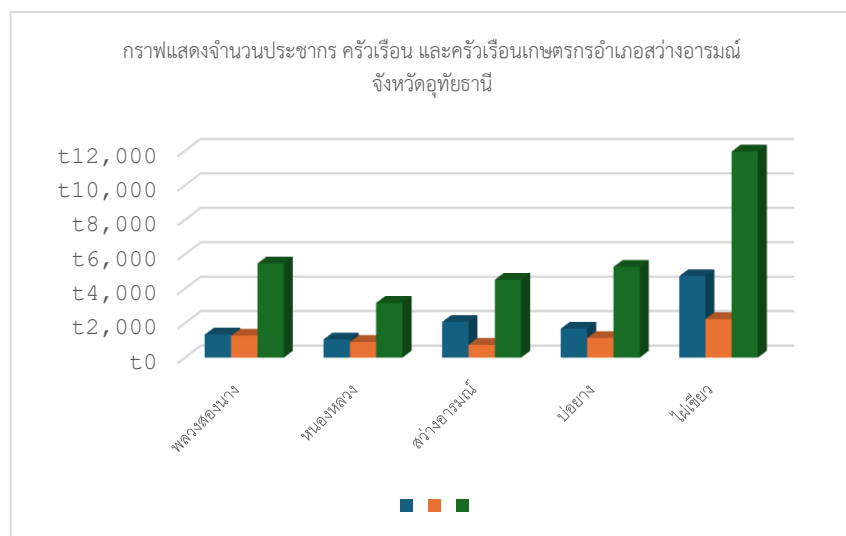
๖.๓ จำนวนครัวเรือน

อำเภอสว่างอารมณ์ มีประชากรทั้งสิ้น ๓๐,๓๘๓ คน จำนวนครัวเรือน ๑๐,๘๔๗ ครัวเรือน แบ่งเป็น ชาย ๑๕,๑๓๘ คน หญิง ๑๕,๒๔๕ คน ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอนับถือศาสนาพุทธ มีรายละเอียดแยกเป็น ตำบล ดังนี้

ตารางที่ ๑๑ ตารางแสดงจำนวนประชากรในอำเภอสว่างอารมณ์

ที่	ตำบล	ครัวเรือน ทั้งหมด	ครัวเรือน เกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	พลวงสองนาง	๑,๓๓๖	๑,๒๗๒	๒,๗๑๐	๒,๗๕๖	๕,๔๖๖
๒	หนองหลวง	๑,๐๔๙	๙๐๖	๑,๕๕๓	๑,๖๒๓	๓,๑๗๖
๓	สว่างอารมณ์	๒,๐๖๕	๗๓๖	๒,๒๑๒	๒,๓๐๕	๔,๕๑๗
๔	บ่อทราย	๑,๖๗๓	๑,๑๓๔	๒,๖๓๙	๒,๖๒๖	๕,๒๖๕
๕	ไผ่เขียว	๔,๗๒๔	๒,๒๒๖	๖,๐๒๔	๕,๙๓๕	๑๑,๙๕๙
รวม		๑๐,๘๔๗	๖,๒๗๔	๑๕,๑๓๘	๑๕,๒๔๕	๓๐,๓๘๓

(ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอสว่างอารมณ์, พ.ศ. ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๑๓ แสดงจำนวนประชากร ครัวเรือน และครัวเรือนเกษตรกร อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

(ที่มา : กรมการปกครอง, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๖.๔ การศึกษา

อำเภอสว่างอารมณ์ มีสถานศึกษา หรือโรงเรียนทั้งสิ้น ๒๗ แห่ง แยกออกเป็น

๑. โรงเรียนอนุบาล จำนวน ๑ แห่ง คือ

๑.๑ โรงเรียนอนุบาลสว่างอารมณ์

๒. โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต ๑
จำนวน ๒๔ แห่ง คือ

๒.๑ โรงเรียนวัดดงแขวน

๒.๒ โรงเรียนบ้านหนองยายดา

๒.๓ โรงเรียนบ้านเนินก้าว

๒.๔ โรงเรียนบ้านบ่อยาง

๒.๕ โรงเรียนวัดดอนหวาย

๒.๖ โรงเรียนบ้านหนองตะเคียน

๒.๗ โรงเรียนบ้านหนองแวน

๒.๘ โรงเรียนวัดเขาดาวเรือง

๒.๙ โรงเรียนบ้านสระนารายณ์

๒.๑๐ โรงเรียนบ้านสระนารายณ์ สาขาบ้านหนองตะคลอง

๒.๑๑ โรงเรียนบ้านหนองกี่

๒.๑๒ โรงเรียนบ้านหนองสมบูรณ์

๒.๑๓ โรงเรียนบ้านหนองชุมเห็ด

๒.๑๔ โรงเรียนบ้านหนองแขวนกูป

๒.๑๕ โรงเรียนบ้านเขาผาลาด

๒.๑๖ โรงเรียนวัดเขาหินเทิน

๒.๑๗ โรงเรียนบ้านหนองรัก

๒.๑๘ โรงเรียนบ้านหนองเข้

๒.๑๙ โรงเรียนบ้านเขาทองกลาง

๒.๒๐ โรงเรียนวัดวังบุญ

๒.๒๑ โรงเรียนชุมชนบ้านทุ่งสงบ

๒.๒๒ โรงเรียนบ้านทุ่งมน

๒.๒๓ โรงเรียนบ้านวังเกษตร

๒.๒๔ โรงเรียนบ้านคลองข่อย

๓. โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๐ แห่ง

๔. โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท
จำนวน ๒ แห่ง คือ

๔.๑ โรงเรียนสว่างอารมณ์วิทยาคม (อำเภอสว่างอารมณ์)

๔.๒ โรงเรียนบ่อทรายวิทยา (ตำบลบ่อทราย)

๖.๕ การสาธารณสุข

๑. สถานบริการและหน่วยงานสาธารณสุข

๑.๑ สถานบริการและหน่วยงานสาธารณสุขของรัฐ ประกอบด้วย

๑.๑.๑ สถานบริการ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่

๑) โรงพยาบาลชุมชน ขนาด ๓๐ เตียง ๑ แห่ง

๒) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ๑ แห่ง

๓) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ๘ แห่ง

๑.๒ สถานบริการสาธารณสุขเอกชน ประกอบด้วย

๑.๒.๑ คลินิกแพทย์ อย่างน้อย ๒ แห่ง

๑) คลินิกหมอฉันทน์-นพพร (เวชศาสตร์ฟื้นฟู/กุมารเวช)

๒) คลินิกเวชกรรมนายแพทย์กวีราช (ตรวจโรคทั่วไป/ฝังเข็ม)

๑.๒.๒ คลินิกพยาบาล อย่างน้อย ๑ แห่ง

๑) นพพลคลินิกการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ต.พลวงสองนาง)

๑.๒.๓ ร้านขายยาแผนปัจจุบัน ๑๒ แห่ง

๑.๒.๔ ร้านขายยาแผนโบราณ ยังไม่พบข้อมูลยืนยันแบบเป็นทางการระดับอำเภอ

๑.๓ จำนวนบุคลากรทางการแพทย์

๑.๓.๑ แพทย์ จำนวน ๖ คน

๑.๓.๒ ทันตแพทย์ จำนวน ๒ คน

๑.๓.๓ เภสัชกร จำนวน ๔ คน

๑.๓.๔ พยาบาล จำนวน ๓๘ คน

๑.๓.๕ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน ๕๖ คน

๑.๓.๖ อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) จำนวน ๓๘๙ คน

๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม

๑) การนับถือศาสนา

การนับถือศาสนาส่วนใหญ่ในอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี คือ ศาสนาพุทธ

๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

ประเพณีที่สำคัญ ได้แก่

- งานประเพณีสงกรานต์
- งานประเพณีลอยกระทง
- งานประเพณีบุญบั้งไฟ
- งานประเพณีทอดกฐิน

- งานประจำปีหลวงพ่อเสน่ห์

วัฒนธรรมที่น่าสนใจ ได้แก่

- ภาษา ชาวอำเภอสว่างอารมณ์ มีการใช้ภาษาไทยกลาง และภาษาไทยถิ่นอุทัยธานี ซึ่งเป็นภาษาที่มีสำเนียงเป็นเอกลักษณ์

- อาหาร อาหารพื้นเมืองของอำเภอสว่างอารมณ์มีความหลากหลายและอร่อย เช่น ปลาแรด (ปลาประจำจังหวัด), แกงส้มไขปลา, และขนมจีนเส้นสด

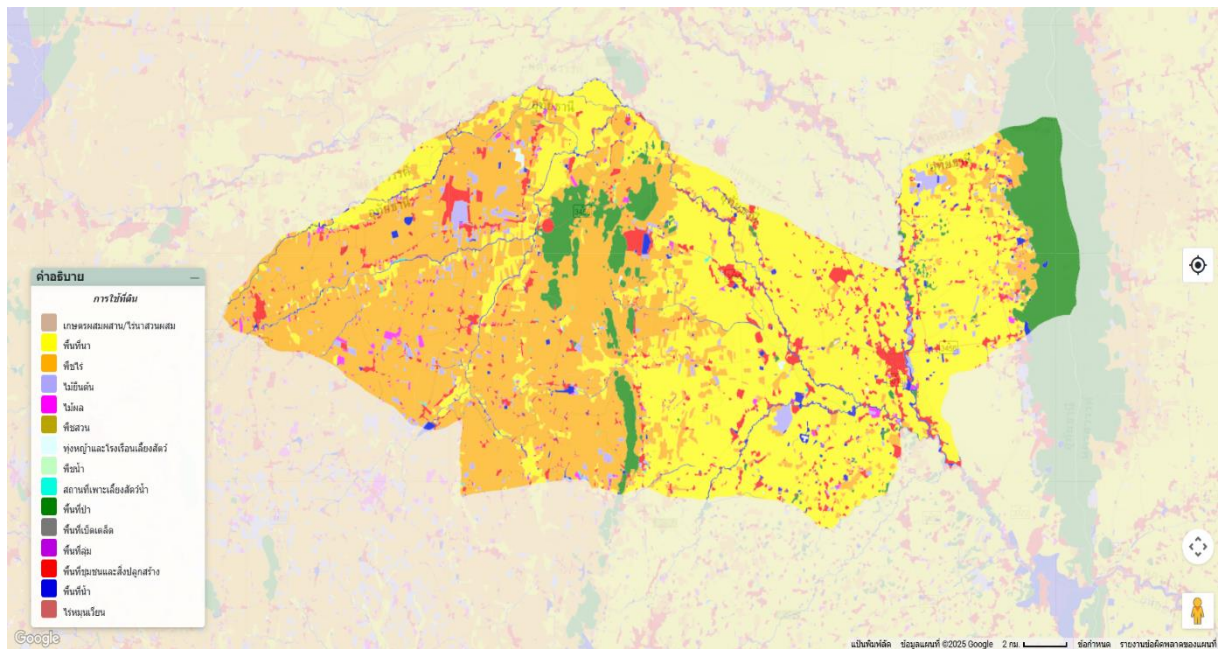
- ดนตรีและนาฏศิลป์ มีการสืบทอดดนตรีและนาฏศิลป์ไทยพื้นบ้าน เช่น การแสดง รำวงย้อนยุค และการแสดง ลิเก

- หัตถกรรม มีการผลิตและจำหน่ายหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น ผ้าทอพื้นเมือง, เครื่องจักสาน, และเครื่องประดับจากวัสดุธรรมชาติ

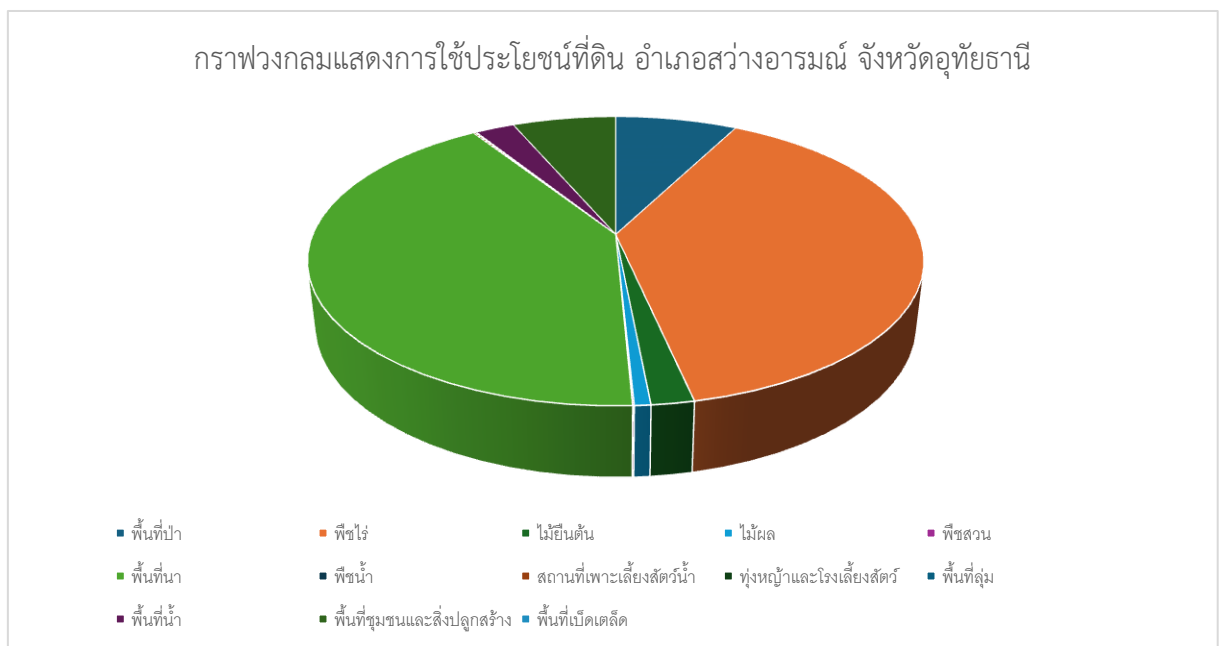
๗. การใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

อำเภอสว่างอารมณ์ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา จำนวน ๑๑๓,๐๑๗ ไร่ ร้อยละ ๔๑.๕๘ รองลงมาคือพืชไร่ จำนวน ๑๐๕,๙๐๑ ไร่ ร้อยละ ๓๘.๙๖ และพื้นที่ป่า จำนวน ๒๐,๗๐๔ ไร่ ร้อยละ ๗.๖๒ ตารางที่ ๑๒ แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	๒๐,๗๐๔	๗.๖๒
พืชไร่	๑๐๕,๙๐๑	๓๘.๙๖
ไม้ยืนต้น	๕,๑๕๓	๑.๙๐
ไม้ผล	๑,๙๕๐	๐.๗๒
พืชสวน	๑๘๓	๐.๐๗
พื้นที่นา	๑๑๓,๐๑๗	๔๑.๕๘
พืชน้ำ	๐	๐.๐๐
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๓๓๔	๐.๑๒
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	๒๕๐	๐.๐๙
พื้นที่ลุ่ม	๐	๐.๐๐
พื้นที่น้ำ	๖,๖๘๔	๒.๔๖
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๑๗,๕๘๔	๖.๔๗
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๐	๐.๐๐

ภาพที่ ๑๔ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี
(ที่มา : agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ.๒๕๖๘)

ภาพที่ ๑๕ กราฟแสดงประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี
(ที่มา : agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ.๒๕๖๘)

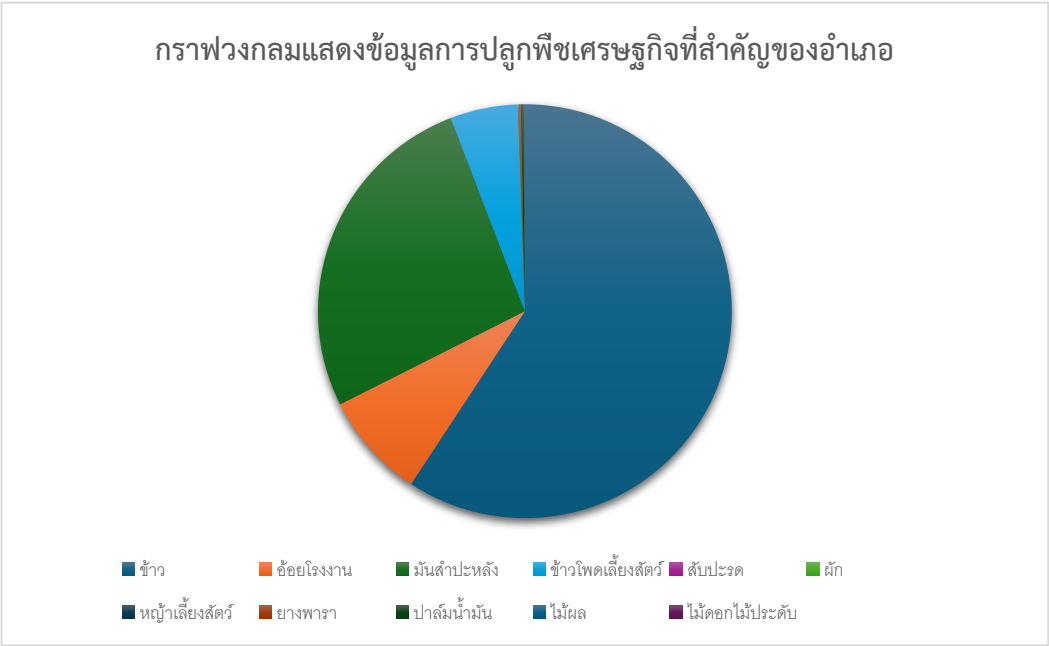
๘. ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญ/พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

อำเภอสว่างอารมณ์ พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก ได้แก่ข้าว มีพื้นที่ปลูกมากจำนวน ๑๑๔,๘๑๕ ไร่ รองลงมา คือมันสำปะหลัง มีพื้นที่ปลูก จำนวน ๔๔,๒๖๗ ไร่ และอ้อยโรงงาน มีพื้นที่ปลูก จำนวน ๑๓,๖๑๑ ไร่ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, ยางพารา, ปาล์มน้ำมัน, ไม้ผล และพืชผัก

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร (ไร่) อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี											
		ข้าว	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	สับปะรด	ผัก	หญ้าเลี้ยงสัตว์	ยางพารา	ปาล์มน้ำมัน	ไม้ผล	ไม้ดอกไม้ประดับ	รวมทั้งหมด
พลวงสองนาง	๔๑,๒๕๐	๑๗,๗๖๓	๒,๗๐๒	๗,๔๐๔	๒,๙๓๘	๐	๑๐	๓	๓๒๔	๐	๓๒	๐	๓๑,๑๗๖
หนองหลวง	๔๓,๔๖๒	๒๑,๘๙๗	๒๙	๒,๑๑๒	๒๐๕	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๒๔,๒๙๓
สว่างอารมณ์	๒๔,๒๘๐	๑๕,๐๐๒	๑๖	๔๙๘	๖๓	๐	๐	๓๗	๐	๐	๐	๐	๑๕,๖๑๖
บ่อยาย	๕๕,๙๑๒	๑๕,๘๗๐	๓,๑๘๓	๑๖,๗๙๙	๑,๖๔๐	๐	๔๓	๕	๗๗	๕๔	๑๗	๐	๓๗,๖๘๘
ไผ่เขียว	๘๔,๖๖๘	๔๔,๒๘๓	๗,๖๘๑	๑๗,๔๕๔	๔,๕๓๔	๐	๑๒	๑๐	๑๑	๓๐๔	๙๑	๐	๗๔,๓๘๐
รวม	๒๔๙,๕๗๒	๑๑๔,๘๑๕	๑๓,๖๑๑	๔๔,๒๖๗	๙,๓๘๐	๐	๖๕	๕๕	๔๑๒	๓๕๘	๑๔๐	๐	๑๘๓,๑๐๓

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสว่างอารมณ์, พ.ศ. ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๑๖ แสดงข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

(ที่มา: Farmer Map, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๙. องค์กรและสถาบันต่าง ๆ

อำเภอสว่างอารมณ์ มีกลุ่มสถาบันเกษตรกร กลุ่มอาชีพการเกษตร ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการ หลายกลุ่ม กลุ่มอาชีพการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีกลุ่มต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ ๑๔ รายชื่อกลุ่มผู้ผลิต และผู้ประกอบการ OTOP ที่ได้รับการลงทะเบียน

ที่	ชื่อกลุ่ม	ชื่อประธานกลุ่ม/ เจ้าของกิจการ	สถานที่ตั้ง		
			เลขที่	หมู่ที่	ตำบล
๑	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ การเกษตรบ้านเขาผาลาด	ณรงค์ชัย เชื้อกสิการ	๓๒/๒	๑	พลวงสองนาง
๒	กลุ่มทำขนมเบเกอรี่บ้าน หนองยายดา	พยุ่ง ธีระวุฒิ	๑๓/๑	๔	สว่างอารมณ์
๓	วิสาหกิจชุมชนข้าวและผัก อินทรีย์บ้านหนองตะเคียน	ชัยลักษณ์ พรหมมา	๙๙/๑ ๑	๕	บ่อทราย
๔	อาวุธโบราณบ้านเขา ดาวเรือง	มาลัย วารุภา	๑๐๒/ ๕	๓	หนองหลวง
๕	กลุ่มส่งเสริมอาชีพบ้านเสา ใหญ่	ขวัญตา แรงการนา	๒๒/๒	๘	สว่างอารมณ์
๖	กลุ่มส่งเสริมอาชีพสตรี บ้านวังหิน	เทียน คล้อยมาต	๑๒๐	๔	พลวงสองนาง
๗	กลุ่มสตรีพัฒนากุ้งบ้านหนอง ขาลาย	เนตรนภา ศรชัย	๕๒	๑	หนองหลวง
๘	กลุ่มน้ำพริกบ้านทุ่งยาว	มยุลี ตะแก้งผล	๕๓/๓	๙	ไผ่เขียว
๙	กลุ่มแปรรูปข้าวกล้องเป็น ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพบ้าน หนองแวง	บรรยง โกมล	๗๙/๖	๗	หนองหลวง
๑๐	กลุ่มรองเท้าศิลปะ	อนุสิทธิ์ สร้อยจุ	๖๖	๑	หนองหลวง
๑๑	กลุ่มแบบไทย	ธนิดา เจนเขตกิจ	๒๔๖/ ๑	๑๕	ไผ่เขียว
๑๒	กลุ่มอาชีพสตรีบ้านเสา ใหญ่	จำเรียง เก่งเขตกรณ์	๑๔	๘	สว่างอารมณ์
๑๓	วิสาหกิจชุมชนพัฒนาการ เกษตรบ้านเขาผาลาด	สงว ชาญสาริกณ์	๔๖	๑	พลวงสองนาง
๑๔	วิสาหกิจชุมชนบ้านหนอง แวงผู้ผลิตและแปรรูปข้าว ปลอดภัย	สมควร แก้วแกม	๙๑ ๗	๗	หนองหลวง
๑๕	กลุ่มอาชีพสตรีบ้านหนอง หลวง	ภาวระณี มะแมน	๑๙	๔	หนองหลวง
๑๖	กลุ่มข้าวดีบ้านเขาหินเทียน	สมพงษ์ พุ่มกลิ่น	๒๙/๑	๔	พลวงสองนาง
๑๗	St Sweet	ธนิดา ศิริปาน	๔๓/๑	๘	ไผ่เขียว
๑๘	ปอองต๊ลบัสแตนเลส	ไพฑูรย์ บุญเพ็ชร	๑๕ ๑	๑	สว่างอารมณ์
๑๙	กลุ่มสตรีบ้านหนองเข้	อมรา เข้มเขตกรณ์	๘๗/๓	๑๒	ไผ่เขียว
๒๐	นายธนากร นิลสนธิ	ธนากร นิลสนธิ	๒๔/๔	๖	หนองหลวง

ที่	ชื่อกลุ่ม	ชื่อประธานกลุ่ม/ เจ้าของกิจการ	สถานที่ตั้ง		
			เลขที่	หมู่ที่	ตำบล
๒๑	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปข้าวอินทรีย์	นางประไพศรี หมั่นเขตรกิจ	๓๐ ๙	๙	บ่อยาย
๒๒	กลุ่มแม่บ้านหนองบําหรุ	นางนงนุช วงศ์ทองแดง	๗๔/๑	๑๓	ไผ่เขียว
๒๓	กลุ่มทอเสื่อกกบ้านใหม่มงคล หมู่ที่ ๒๓	จันทร์เพ็ญ เส็กนาค	๓๑๘/ ๑	๒๓	ไผ่เขียว
๒๔	กลุ่มอาชีพสตรีบ้านทุ่งสงบ	บุษบง ขำอิง	๑๓๔/ ๗	๒	ไผ่เขียว
๒๕	นางสาวจำรัส แต่งชาติ	จำรัส แต่งชาติ	๑๐๗/ ๒	๑๑	ไผ่เขียว
๒๖	กลุ่มแปรรูปข้าวอินทรีย์เกษตรสรพลึง	นุชนาฏ ชมพูกาศ	๒๑/๑	๓	บ่อยาย
๒๗	กลุ่มทำกระเป๋าคือกรั่ม	ถนอม เก่งถันดง	๒๔	๒	บ่อยาย
๒๘	กลุ่มสานตะกร้าเส้นพลาสติกบ้านคลองแบ่ง	นุ๋หวาน มูลโมกข์	๑/๙	๔	บ่อยาย
๒๙	กลุ่มทอพรมเช็ดเท้าบ้านคลองแบ่ง	ลัดดา ผลจำรัส	๔๕/๑	๔	บ่อยาย
๓๐	กลุ่มส่งเสริมอาชีพบ้านคลองข่อย	หวานใจ ศิริวัฒน์	๓๒๘	๑๑	ไผ่เขียว
๓๑	กลุ่มอาชีพบ้านคลองข่อย	นารถรำไพ สิงห์มี	๑๒๐	๑๑	ไผ่เขียว
๓๒	กลุ่มอาชีพสตรีบ้านวังหิน	ลมัย พุ่มกลิ่น	๑๕๒/ ๓	๔	พลวงสองนาง
๓๓	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองแวง	สมส่วน รักกลีกรณ	๕๘/๕	๗	หนองหลวง
๓๔	สหกรณ์การเกษตรสว่างอารมณ์ จำกัด	อุบลรัตน์ นัคราจารย์	๑๖/๗	๑	สว่างอารมณ์
๓๕	นายอำนาจ ขำอิง	อำนาจ ขำอิง	๓๘/๑	๑๐	ไผ่เขียว
๓๖	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปข้าวบ้านดอนหวาย	สมบุญ เหล่าเขตกิจ	๓๗/๓	๗	บ่อยาย

(ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสว่างอารมณ์, พ.ศ. ๒๕๖๘)

ตารางที่ ๑๕ ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอสว่างอารมณ์

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
วิสาหกิจชุมชนแปรรูปข้าวอินทรีย์	๓๐	๙	บ่อยาย	๑๕	ประไพศรี หมั่นเขตรกิจ
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองแวน(๒)	๗๙	๗	หนองหลวง	๗	วัฒนา แก้วแกม
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองโพ	๓๕	๖	ไผ่เขียว	๑๕	สมศักดิ์ หมั่นเขตรกิจ
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกกตาล	๑๓	๓	ไผ่เขียว	๑๐	นพกนก เหล่าเขตรกิจ
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดอนหวาย	๔๗/๒	๗	บ่อยาย	๑๖	จรรยา พิลึก
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านดงแขวน	๘๔/๒	๗	สว่างอารมณ์	๗	ชอุ่ม ว่องวิการ
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเสาใหญ่	๑๔	๘	สว่างอารมณ์	๗	จำเนียง เก่งเขตรกรณ์
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านคลองเล็ก	๖๙/๕	๑๐	บ่อยาย	๒๓	มนัส รอดนิล
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปข้าวบ้านดอนหวาย	๓๗/๓	๗	บ่อยาย	๑๐	สมบุญ เหล่าเขตรกิจ
วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่พัฒนาบ้านโพธิ์ทองเพื่อการเกษตร	๒๓	๘	พลวงสองนาง	๗	ไพบูลย์ แต่งรัมย์
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองยายดา	๑๓/๑	๔	สว่างอารมณ์	๗	สำรวย บุญมี
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงสุกรบ้านหนองกี้	๘๐	๓	พลวงสองนาง	๑๑	ณรงค์ชัย หวังสุข
วิสาหกิจชุมชนโครงการอนุรักษ์และพัฒนากระบือพันธุ์ดีตำบลหนองหลวง	๔๕	๑	หนองหลวง	๑๑	สุดใจ เลี่ยมมาตร
วิสาหกิจชุมชนโครงการอนุรักษ์และพัฒนากระบือพันธุ์ดีตำบลพลวงสองนาง	๑๒๔	๗	พลวงสองนาง	๑๔	เชาว์ ว่องวิการ
วิสาหกิจชุมชนพัฒนาการเกษตรบ้านเขาผาลาด	๔๖	๑	พลวงสองนาง	๑๑	สงว ชาญสาริกรณ์
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทุ้งสงบ	๓๕/๖	๒	ไผ่เขียว	๑๘	สมพงษ์ พงษ์ดี
วิสาหกิจชุมชนปลูกป่าเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจสว่างอารมณ์	๒๗๘	๑๑	บ่อยาย	๒๕	ชำนาญ ฐูปูชา

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
วิสาหกิจชุมชนบ้านเนินก้ว	๕/๑	๖	สว่างอารมณ์	๑๓	ดิเรก กล้ากสิกรรม
วิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์กระบือไทย ตำบลหนองหลวง๒	๒๕	๒	หนองหลวง	๑๐	สมเดช ประสาทเขตการ
วิสาหกิจชุมชนบ้านเขาหินเทิน	๕๘	๔	พลวงสองนาง	๑๐	ประสิทธิ์ พุ่มกลิ่น
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านเขาหินเทิน	๑๕๒/๓	๔	พลวงสองนาง	๑๐	บุญปลูก นากก้อน
วิสาหกิจชุมชนแปรรูปถนอมอาหารบ้านดอนตาเสา	๑	๑	ไผ่เขียว	๒๒	สิริ ภูมิเรศ
วิสาหกิจชุมชนบ้านหนองแวงผู้ผลิตและแปรรูปข้าวปลอดภัย	๙๑	๗	หนองหลวง	๑๒	บรรยง โกมล
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงแพะอำเภอสว่างอารมณ์	๒๐/๑	๑๐	บ่อทราย	๑๑	ก้องภพ กาสา
วิสาหกิจชุมชนกองทุนเพื่อการศึกษา รวมใจบ้านเขาผาลาด	๓๗/๒	๑	พลวงสองนาง	๑๕	ธง กาสา
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงสุกรตำบลไผ่เขียว	๓๘/๑๔	๑๐	ไผ่เขียว	๑๙	อนงนาถ คำสุขดี
วิสาหกิจชุมชนข้าวและผักอินทรีย์บ้านหนองตะเคียน	๙๙/๑๑	๕	บ่อทราย	๓๐	สุนันท์ เกตุอยู่
วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๑๑ ตำบลบ่อทราย	๒๗๘	๑๑	บ่อทราย	๑๑	อำนวย รูปบูชา
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักและแปรรูปบ้านหนองชุมเห็ด	๑๓๙/๑	๕	พลวงสองนาง	๗	ทัศนัย ใจเอน
วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แปลงใหญ่บ้านหนองสมบูรณ์	๑๙๔	๖	พลวงสองนาง	๗	จำลอง พวงสมบัติ
วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านหนองแขวนกูป	๙๑	๒	พลวงสองนาง	๗	บรรเทิง จุลมุลิก
วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรตำบลพลวงสองนาง	๕๘	๔	พลวงสองนาง	๗	ประสิทธิ์ พุ่มกลิ่น
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ส่งเสริมและปลูกพืชพลังงานทดแทนเพื่อโรงไฟฟ้าชีวมวล	๓๙/๑	๔	บ่อทราย	๑๑	สังเวียน สระทองพูล
วิสาหกิจชุมชนบ่อทรายการไฟฟ้า	๓๐/๒	๗	บ่อทราย	๗	นิวัฒน์ พิริโยธา
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มร่วมใจเลี้ยงโคขุน	๒๑/๑	๕	บ่อทราย	๗	สมพร กองสี
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคขุนหนองตะเคียน	๕๘	๕	บ่อทราย	๑๐	ธัญลักษณ์ พรหมมา

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอนุรักษ์ควายไทยบ้านเขาหินเทิน	๕๘	๔	พลวงสองนาง	๑๐	ประสิทธิ์ พุ่มกลิ่น
วิสาหกิจชุมชนสามัคคีเลี้ยงโค	๑๗/๒	๕	บ่อยาย	๑๒	สำราญ สูงปานเขา
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโคขุนร่วมสามัคคี	๒๐	๕	บ่อยาย	๑๐	บัญญัติ กลิ่นขจร
วิสาหกิจชุมชนโคขุนหนองสมบุรณ์สามัคคี	๑๒๕/๑	๖	พลวงสองนาง	๑๐	สุนทร มานะทัศน์
วิสาหกิจชุมชนโคขุนหนองสมบุรณ์	๒๑๔/๑	๖	พลวงสองนาง	๑๐	ต้อ อินทร์กัน
วิสาหกิจชุมชนโคขุนหนองสมบุรณ์ร่วมใจ	๑๖๔/๒	๖	พลวงสองนาง	๑๐	มนัส ไตรกิจมงคล
วิสาหกิจชุมชนโคขุนคลองเล็ก	๒๒	๑๐	บ่อยาย	๑๐	ทองใบ ย้วนประสิทธิ์
วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคขุนบ้านคลองเล็ก	๑๖๒/๒	๑๐	บ่อยาย	๑๐	ทวีป วัฒนเขตกร
วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคขุนบ้านเขานมนาง	๓๒๖	๑๐	บ่อยาย	๑๐	เยาวลักษณ์ แผงมี
วิสาหกิจชุมชนบ้านหนองแขวนกูป	๑๐๓/๑	๗	พลวงสองนาง	๑๐	สายน้ำผึ้ง วันนา
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเขาผาลาด	๕๕/๑	๑	พลวงสองนาง	๑๙	ก้องภพ กาศา
วิสาหกิจชุมชนเขาช่องลม	๖๘/๒	๔	พลวงสองนาง	๑๐	ธัญวรรณ โพธิ์นิ่ม
วิสาหกิจชุมชนเลี้ยงโค แม่ทัพเมืองผา	๓๕/๑๔	๑	พลวงสองนาง	๑๐	ปฎิพลวิชัย เกตุวิริยกรม
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเลี้ยงปูนาบ้านดอนหวาย	๗๓	๗	บ่อยาย	๗	ชัยวัฒน์ เก่งกิจการ
วิสาหกิจชุมชนปลูกพืชสมุนไพรไทย	๑๔๗/๕	๔	พลวงสองนาง	๗	สมเกียรติ แสงอุทัย
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มกระบือบ้านทุ่งมน – ทุ่งยาว	๑๘	๗	ไผ่เขียว	๙	คำผอง แสงหัวช้าง
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงกระบือบ้านไร่อ้อยพัฒนา	๑๑๖/๖	๒๑	ไผ่เขียว	๗	ศศิกร พูลสวัสดิ์
วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่อ้อยโรงงานเกษตรไผ่เขียวสามัคคี ม.๑๔ ต.ไผ่เขียว อ.สว่างอารมณ์	๙	๑๔	ไผ่เขียว	๓๙	บุญชู เลากสิกรรม
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงสุกรบ้านหนองรัก	๓๘/๑๔	๑๐	ไผ่เขียว	๗	อนงนาญ คำสุขดี
วิสาหกิจชุมชนฟาร์มเห็ดไทยเจริญ	๔๕/๑๕	๖	บ่อยาย	๗	นันทา สมัครเขตการ

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก	ประธาน
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล		
วิสาหกิจชุมชนผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชุมชนสร้างสรรค์	๕๔/๒	๕	สว่างอารมณ์	๗	กิจจานันท์ บรรทัด
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มคนรักกล้วย	๑๑/๑๑	๑	สว่างอารมณ์	๗	ประไพ พวงขึ้น
วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกพืชสมุนไพรบ้านหนองยายดา	๒๑/๔	๔	สว่างอารมณ์	๑๐	สำรวย บุญมี
วิสาหกิจชุมชนเนินกาวพัฒนา	๓๓/๗	๖	สว่างอารมณ์	๘	ฉัตรชัย ชูชะวงค์
วิสาหกิจชุมชนสุขสมัย	๖๘	๕	สว่างอารมณ์	๘	ชฎาทิพ ถนอมมิตรวัฒนา
วิสาหกิจชุมชนข.สร้างสรรค์	๕๒/๔	๒	ไผ่เขียว	๑๒	ชาญยุทธ สารินนท์
วิสาหกิจชุมชนสุคณา	๓๕	๘	หนองหลวง	๘	สุกัญญา เกิดกอง
วิสาหกิจชุมชนกสิกรบ้านดอนหวาย	๑๔	๗	บ่อทราย	๗	ประดิษฐ์ เข้มเนตรกิจ
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอ้อยแปลงใหญ่โรงงานเกษตรบ้านทุ่งมน - ทุ่งยาว หมู่ ๙ ตำบลไผ่เขียว อำเภอสว่างอารมณ์	๕๓/๓	๙	ไผ่เขียว	๕๐	มยุลี ตะเก็งผล
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองแวน	๕๘/๕	๗	หนองหลวง	๑๕	สมส่วน รักกสิกรณ์
วิสาหกิจชุมชนชุมชนแปรรูปทางการเกษตร ม.๑๙ บ้านบ่อชุมแสง	๑๔๑	๑๙	ไผ่เขียว	๗	จารุวรรณ กลิ่นตลบ

(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอสว่างอารมณ์ ,พ.ศ. ๒๕๖๘)

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ

สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้า ข้าว

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

[✓] น้ำฝน []ชลประทาน [] บ่อน้ำบาดาล [] แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ).....

๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

๑) เขตความเหมาะสม

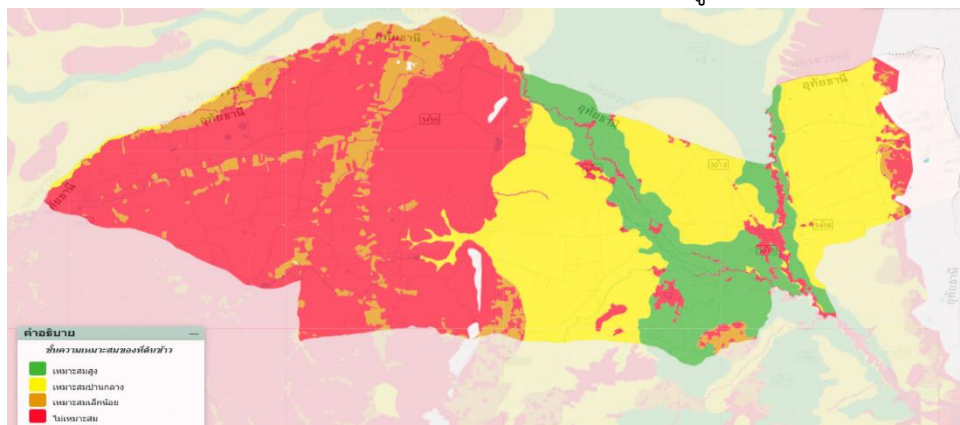
อำเภอสว่างอารมณ์ มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน ๒๕๘,๘๓๘.๐๔ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๑๖,๖๑๙.๕๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖.๔๒ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๘๘,๔๕๐.๕๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๑๗ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๒๙,๔๔๙.๔๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓๘ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๑๖๔,๓๑๘.๕๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๐๓

ตารางที่ ๑๖ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ๑๑๔,๑๖๗.๙๑ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
อำเภอสว่างอารมณ์	๑๖,๖๑๙.๕๓	๘๘,๔๕๐.๕๕	๒๙,๔๔๙.๔๖	๓,๒๑๖.๔๓	๒๕๘,๘๓๘.๐๔
บ่อยาย	๑๔,๔๙๘.๗๐	๑๗,๔๘๐.๙๐	๒,๘๖๑.๖๖	๒๐,๑๕๓.๐๐	๕๔,๙๙๔.๒๖
ไผ่เขียว	๙,๐๙๒.๔๓	๑๙,๑๘๖.๑๐	๑๓,๔๒๔.๘๐	๕๘,๗๙๐.๙๐	๑๐๐,๔๙๔.๒๓
พลวงสองนาง	๒๓๘.๒๒	๑๔,๒๘๕.๓๐	๓,๖๑๐.๔๑	๒๖,๘๔๙.๑๐	๔๔,๙๘๓.๐๓
สว่างอารมณ์	๑๕,๙๗๑.๔๐	๕,๑๔๔.๖๖	๙๒๗.๑๙	๓,๐๐๙.๘๘	๒๕,๐๕๓.๑๓
หนองหลวง	๓,๑๓๖.๗๖	๒๔,๙๒๑.๙๐	๑,๐๔๐.๖๘	๔,๑๑๐.๕๗	๓๓,๒๐๙.๙๑

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th> พ.ศ ๒๕๖๘

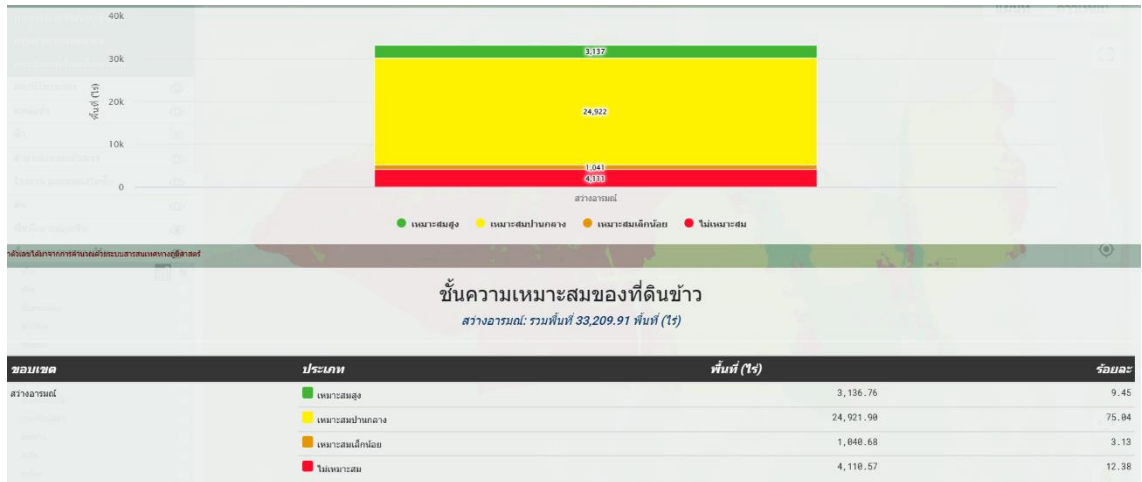
แผนที่แสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูก

ภาพที่ ๑๗ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอสว่างอารมณ์

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th> พ.ศ ๒๕๖๘)

แผนที่แสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูก

ภาพที่ ๑๘ แสดงจำนวนแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว อำเภอสว่างอารมณ์
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th> พ.ศ ๒๕๖๘)

๒) พื้นที่ปลูกข้าว

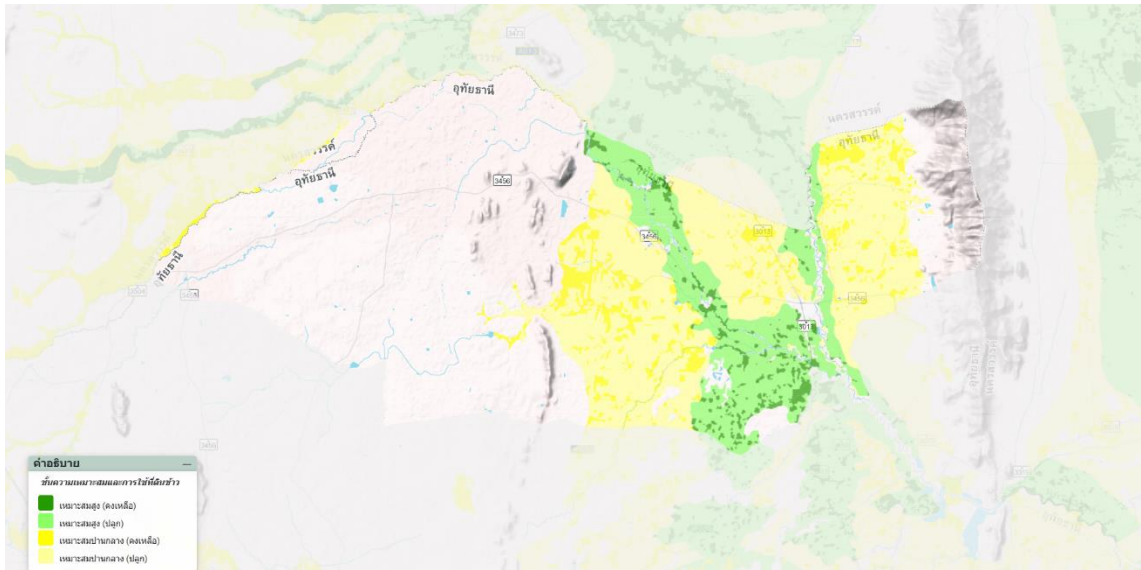
อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี มีพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน ๑๑๐,๗๒๐ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือตำบลไผ่เขียว จำนวน ๔๑,๑๖๗ ไร่ รองลงมาคือตำบลหนองหลวง จำนวน ๒๐,๗๘๑ ไร่ รองลงมาคือตำบลพลวงสองนาง จำนวน ๑๘,๑๐๙ ไร่ รองลงมาคือตำบลบ่อทราย จำนวน ๑๖,๔๙๖ ไร่ และตำบลสว่างอารมณ์ จำนวน ๑๔,๑๖๗ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๗ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูกข้าว (ไร่)
๑	สว่างอารมณ์	๑๔,๑๖๗
๒	หนองหลวง	๒๐,๗๘๑
๓	พลวงสองนาง	๑๘,๑๐๙
๔	ไผ่เขียว	๔๑,๑๖๗
๕	บ่อทราย	๑๖,๔๙๖
รวม		๑๑๐,๗๒๐

ที่มา : Farmer Map, พ.ศ. ๒๕๖๖ (ตัดยอด ๓๐ เมษายน ๒๕๖๗)

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว

ภาพที่ ๑๙ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th> พ.ศ ๒๕๖๘)

๓) พื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม

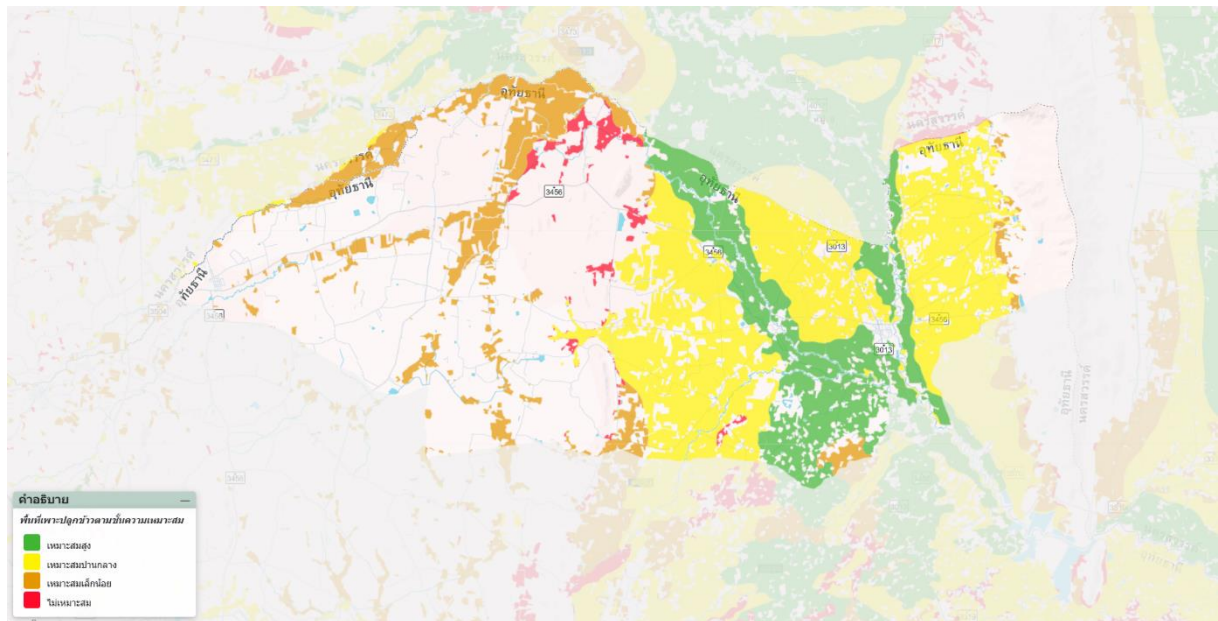
อำเภอสว่างอารมณ์ มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน ๑๑๔,๑๖๗.๙๑ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๒๖,๗๗๗.๐๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๔๕ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๖๒,๔๙๔.๐๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๗๔ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๒๑,๖๕๐.๓๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๙๖ และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๓,๒๔๖.๔๓ คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๔

ตารางที่ ๑๘ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามลำดับชั้นความเหมาะสม อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ๑๑๔,๑๖๗.๙๑ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
อำเภอสว่างอารมณ์	๒๖,๗๗๗.๐๓	๖๒,๔๙๔.๐๗	๒๑,๖๕๐.๓๘	๓,๒๔๖.๔๓	๑๑๔,๑๖๗.๙๑
บ่อทราย	๒,๙๙๖.๒๙	๑๑,๙๕๖.๑๐	๒,๖๔๗.๓๐	๗๔.๘๗	๑๗,๖๗๔.๕๖
ไผ่เขียว	๗,๘๗๐.๙๕	๑๔,๗๓๖.๔๐	๑๓,๔๒๔.๘๐	๒,๖๗๑.๘๙	๓๘,๗๐๓.๐๔
พลวงสองนาง	๑๗๔.๑๘	๑๑,๗๗๕.๗๐	๓,๖๑๐.๔๑	๔๓๖.๒๖	๑๕,๙๙๖.๕๕
สว่างอารมณ์	๑๒,๗๙๓.๕๐	๔,๒๔๔.๔๗	๙๒๗.๑๙	๐.๐๐	๑๘,๐๖๕.๑๖
หนองหลวง	๒,๙๔๒.๑๒	๑๙,๗๓๑.๔๐	๑,๐๔๐.๖๘	๖๓.๔๑	๒๓,๗๗๗.๖๑

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th> พ.ศ ๒๕๖๘

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอสว่างอารมณ์

ภาพที่ ๒๐ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอสว่างอารมณ์
(ที่มา :Agri -Map พ.ศ.๒๕๖๕)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

๑) การใช้พันธุ์ดี ข้าวที่เกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอสว่างอารมณ์ปลูก ได้แก่ กข ๓๑, กข ๔๑, กข ๔๗, กข ๔๘, กข ๗๘ พิชณุโลก ๒, ปทุมธานี ๑ และ ขาวมะลิ ๑๐๕ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ อยู่ที่ ๘๐๐ กิโลกรัม

๒) การเตรียมดินมีการไถตะ, ไถแปร

การไถตะ คือ การไถพลิกหน้าดินครั้งแรก เพื่อกำจัดวัชพืช

การไถแปร คือ การไถครั้งที่สองโดยไถขวางแนวไถตะ เพื่อย่อยดินและคลุกเคล้าฟาง วัชพืช ฯลฯ ลงไปในดิน

๓) การปลูกแบบ หว่านแห้ง หว่านน้ำตาม

การทำนาหว่าน เป็นการปลูกข้าวโดยการหว่านเมล็ดลงไปในพื้นที่เตรียมพื้นที่ไว้แล้วโดยตรง เป็นวิธีที่นิยมมากในอำเภอสว่างอารมณ์ เนื่องจากประหยัดแรงงานและเวลา การทำนาหว่าน แบ่งเป็น ๒ วิธี คือ

๓.๑ นาหว่านข้าวแห้ง เป็นการหว่านเมล็ดข้าวเพื่อคอยฝน

- การหว่านสำรวย เป็นการหว่านเมล็ดข้าวแห้งในสภาพดินแห้ง เนื่องจากฝนยังไม่ตก โดยหลังจากการไถแปรครั้งสุดท้ายแล้วหว่านเมล็ดข้าวลงไปโดยไม่ต้องคราดกลบเมล็ดจะตกลงไปอยู่ระหว่างก้อนดิน เมื่อฝนตกลงมาเมล็ดข้าวจะงอกขึ้นมา ในบางพื้นที่หลังจากการหว่านข้าวแห้งแล้วมีการคราดกลบหรือไถกลบ

- การหว่านหลังซีไถ เป็นการหว่านในสภาพที่มีฝนตกลงมา และน้ำเริ่มจะขังในกระตังนา เมื่อไถแปรแล้วจะหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าวตามหลัง แล้วคราดกลบทันที

๓.๒ นาหว่านน้ำตาม โดยการนำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ถูกเพาะให้งอก มีเมล็ดตุ่มตา (มีรากงอกประมาณ ๑ – ๒ มิลลิเมตร) ไปหว่านลงในกระถางนา

๔) ระบบการให้น้ำอาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และอาศัยน้ำฝน

๕) การดูแลรักษา ในระหว่างการเจริญเติบโตของต้นข้าว ตั้งแต่การหยอดเมล็ดการหว่านเมล็ด การปักดำต้นข้าวต้องการน้ำและปุ๋ยสำหรับการเจริญเติบโต ในระหว่างนี้ต้นข้าวอาจถูกโรค และแมลงศัตรูข้าวหลายชนิดเข้าทำลายต้นข้าว โดยทำให้ต้นข้าวแห้งตายหรือผลผลิตต่ำและคุณภาพเมล็ดไม่ได้มาตรฐาน เพราะฉะนั้นนอกจากจะมีวิธีการปลูกที่ดีแล้วจะต้องมีวิธีการดูแลที่ดีอีกด้วย ทั้งการกำจัดวัชพืช เพื่อป้องกันและกำจัดโรคแมลงศัตรูที่อาจเกิดระบาดขึ้นได้

๖) การใส่ปุ๋ย ต้องใส่ปุ๋ยให้ถูกต้องตามระยะเวลาที่ข้าวต้องการ จำนวนที่พอเหมาะ จึงจะให้ผลคุ้มค่า

๗) การเก็บเกี่ยว ข้าวสามารถเก็บเกี่ยวได้ในสัปดาห์ที่สี่หลังจากข้าวออกดอกแล้วประมาณ ๒๘ – ๒๙ ส่วนใหญ่เกษตรกรจะใช้รถเกี่ยวพร้อมนวดข้าว และจ้างรถบรรทุกนำข้าวสดไปจำหน่ายตามที่ต่างๆ

๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การทำความสะอาดเมล็ด เมล็ดข้าวที่ได้จากการนวดมักมีสิ่งเจือปน เช่น ดิน กรวด หวาย เมล็ดลีบ ฉะนั้นชาวนาจะทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ข้าวที่จะเก็บไว้ทำข้าวปลูก ก่อนที่จะนำข้าวเปลือกเก็บเข้ายุ้งฉาง

๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู การปลูกข้าวในพื้นที่อำเภอสว่างอารมณ์ ปัญหาโรคและแมลงรบกวนเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ในแต่ละปี ปัญหาศัตรูข้าวที่เกิดขึ้นทำให้ผลผลิตข้าวลดลงถึงร้อยละ ๒๐ ศัตรูข้าวที่สำคัญ ได้แก่ โรคข้าวต่างๆ แมลงศัตรูข้าว

ศัตรูข้าวทั้งหมดนี้สามารถเข้าทำลายต้นข้าวได้ในระยะต่างๆกัน การใช้ปัจจัยการผลิตที่มากเกินไป ได้แก่ ปุ๋ยเคมี การหว่านเมล็ดพันธุ์ที่มากเกินไปก็สามารถเป็นสาเหตุให้เกิดโรค และแมลงเข้าทำลายได้ ทั้งความชื้นและอุณหภูมิในอากาศที่สูงมากก็จะเกิดโรคได้เช่นกัน

นอกจากนี้การใช้วิธีป้องกันและกำจัดศัตรูข้าวแต่ละวิธีไม่อาจประกันได้ว่าจะได้ผลทั้งร้อยละร้อย ดังนั้นคำแนะนำต่างๆที่ระบุไว้นั้น ผู้ที่นำไปใช้สมควรจะต้องทำความเข้าใจและระมัดระวังการใช้ผลิตภัณฑ์ต่างๆให้ถูกต้องประกอบกับการจัดการตามขั้นตอนการปลูกข้าวอย่างถูกวิธี เป็นการผสมผสานทุกวิธีการจัดการให้ได้ผล

วิธีการจัดการเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูข้าวแบบผสมผสานประกอบด้วยวิธีต่างๆดังนี้

๑. การใช้วิธีเขตกรรม :

- ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ที่เหมาะสม ไม่บางเกินไป หรือไม่หนาแน่นเกินไป แปลงปลูกข้าวสามารถระบายอากาศได้ดี

- ไถพื้นที่ตากดินหลายๆครั้ง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เคยมีโรคระบาด

- กำหนดระยะเวลาปลูกข้าวที่มีช่วงเก็บเกี่ยวก่อนฝนตกชุก หรือเลี่ยงระยะเวลาที่จะเกิดการเข้าทำลายของแมลง

- โรค แมลง บางชนิดเกิดในแปลงตกกล้า ควรหมั่นตรวจดูแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ อย่าให้ขาดน้ำ

- ปรับปรุงพื้นที่ปลูกข้าว เพื่อหลีกเลี่ยงแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ศัตรูข้าว ได้แก่ ลดพื้นที่คันนาซึ่งเป็นที่อยู่ของหนู กำจัดวัชพืชบนคันนา

- ปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อตัดวงจรของแมลงพาหะและเชื้อไวรัสที่ทำให้เกิดโรค

๒. การใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสม

- ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่สะอาดปราศจากโรคและสิ่งเจือปน

- เลือกใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ต้านทานโรค หรือ แมลงที่มีประวัติเคยระบาดในพื้นที่นั้นมาก่อน
- ไม่ปลูกข้าวพันธุ์เดียวกันในพื้นที่นาผืนใหญ่และปลูกติดต่อกันตลอดทั้งปี เป็นเวลานาน

๓. การใช้ปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้องและเหมาะสม

- โรคบางชนิดเกิดจากการใช้ปุ๋ยเคมีอัตราสูงเกินไป บางครั้งเกิดจากการใส่ปุ๋ยไนโตรเจนสูงเกินไป
- โรคบางชนิด เช่น โรคใบจุดสีน้ำตาล ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนและปุ๋ยโพแทสเซียมเพิ่มขึ้น
- ป้องกันการแพร่ระบาดของเพลี้ยไฟด้วยการใส่ปุ๋ยไนโตรเจนเพื่อเร่งการเจริญเติบโตของต้นข้าว

ในระยะแรกของการเจริญเติบโต

๔. การใช้สารเคมีฉีดพ่น

- ใช้สารเคมีคลุกเมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนปลูก
- เมื่อพบว่าเกิดการระบาดของโรค แมลง ในระดับที่อันตราย ควรใช้สารเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ

เลือกใช้สารเคมีที่มีประสิทธิภาพสามารถกำจัดโรค แมลงที่เกิดขึ้นได้ตรงตามอาการของโรค หรือแมลงที่ระบาดนั้น

- ก่อนการใช้สารป้องกันกำจัด โรค แมลง ให้ศึกษาวิธีการใช้ที่ระบุอยู่บนภาชนะบรรจุอย่างละเอียด และใช้ตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด

- เก็บรักษาอุปกรณ์ที่ใช้ในการพ่นสารเคมี ในที่ปลอดภัย ให้เรียบร้อยทุกครั้งหลังการใช้งาน
- บรรจุภัณฑ์ที่เปิดใช้หมดแล้วหรือคงเหลืออยู่ให้เก็บไว้ในที่ที่พ้นอันตรายจากเด็ก และบุคคลทั่วไป

๕. การใช้วิธีการเพื่อการป้องกัน

- ใช้กับดักแสงไฟล่อตัวแก่ของแมลงที่ทำลายต้นข้าว หรือ ของแมลงที่เป็นพาหะของโรค
- หลังเก็บเกี่ยวข้าวแล้วควรปล่อยให้พื้นที่นาว่างเปล่าประมาณ ๔๕-๖๐ วัน

หรือหลีกเลี่ยงการปลูกข้าวแบบต่อเนื่อง

- หมั่นตรวจดูแลแปลงปลูกข้าวอย่างสม่ำเสมอ กำจัดวัชพืชบนคันนา ถ้าพบเห็นว่าเกิดโรค แมลง ให้รีบเก็บทำลาย หรือหาวิธีป้องกันกำจัดทันที ไม่ให้เกิดการระบาดออกไปในพื้นที่อื่นๆ

๖. การจัดการศัตรูข้าวด้วยวิธีผสมผสาน

“เป็นวิธีการรวมเทคโนโลยีต่างๆมาใช้ เพื่อควบคุมประชากร(จำนวน)ของศัตรูข้าว ให้ลดน้อยลงด้วยวิธีการป้องกัน” ใช้พันธุ์ต้านทาน การเขตกรรม การทำหมันแมลง ใช้สารดึงดูดแมลง การใช้ชีววิธีโดยส่งเสริมประสิทธิภาพของสิ่งมีชีวิตที่เป็นศัตรูของศัตรูข้าวอีกทีหนึ่ง และท้ายที่สุด อาจต้องใช้สารเคมีป้องกันกำจัดตามความจำเป็น ซึ่งจะต้องใช้ตามกรรมวิธีที่ถูกต้อง

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอสว่างอารมณ์ มีการปลูกข้าว ดังนี้

ตารางที่ ๑๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกในอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

พืช/เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาปี					←△→				←→		▽→	
ข้าวนาปรัง		←▽→									←△→	

สัญลักษณ์

←→ ช่วงฤดูปลูก
←→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

△ ปลูกสูงสุด
▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

ตารางที่ ๒๐ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๘ นอกเขตชลประทานอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

ที่	ปัจจัยการผลิต	ข้าวนาปี (บาท)	ข้าวนา ปรัง (บาท)
๑.	เมล็ดพันธุ์ข้าว ๓ ถัง	๕๕๐.-	๕๕๐.-
๒.	ค่าเตรียมดิน	๔๕๐.-	๔๕๐.-
๓.	ค่าปุ๋ยเคมี	๖๕๐.-	๖๕๐.-
๔.	ค่าสารเคมีกำจัดโรคและแมลง	๓๕๐.-	๓๕๐.-
๕.	ค่าสารเคมีคุมวัชพืช	๙๘.-	๙๘.-
๖.	ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช	๙๕.-	๙๕.-
๗.	ค่าฮอร์โมนบำรุงข้าว	๙๑.-	๙๑.-
๘.	ค่าจ้างแรงงานภายนอก	๓๐๗.-	๓๐๗.-
๙.	ค่าแรงงานเจ้าของนา	๗๒๕.-	๗๒๕.-
๑๐.	ค่ารถลาก/ขนส่ง	๑๐๐.-	๑๐๐.-
๑๑.	ค่าเก็บเกี่ยว	๕๐๐.-	๕๐๐.-
๑๒.	ค่าเสื่อมวัสดุอุปกรณ์	๑๘๐.-	๑๘๐.-
๑๓.	ค่าเช่านา	๑,๐๐๐.-	๑,๐๐๐.-
รวม		๕,๐๙๖.-	๕,๐๙๖.-

๑.๖ สถานการณ์ตลาด

อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่สำคัญ โดยเฉพาะการปลูกข้าวเปลือก ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของชาวนาในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ตลาดข้าวเปลือกในอำเภอสว่างอารมณ์ประสบปัญหาหลายประการ ปัญหาภัยแล้งและการขาดแคลนน้ำ พื้นที่อำเภอสว่างอารมณ์ประสบปัญหาภัยแล้งติดต่อกันหลายปี ส่งผลให้แหล่งน้ำสำหรับการเกษตรไม่เพียงพอ เกษตรกรต้องพึ่งพาน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งในบางปีฝนตกน้อยหรือไม่มีฝนเลย ทำให้ผลผลิตข้าวลดลงและรายได้ของชาวนาตกต่ำ การจัดการตลาดข้าวเปลือก เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในช่วงที่ราคาข้าวเปลือกตกต่ำ จังหวัดอุทัยธานีได้จัดงานตลาดนัดข้าวเปลือกขึ้น โดยมีการกำหนดราคารับซื้อข้าวเปลือกหอมมะลิที่ตันละ ๘,๓๐๐ บาท ข้าวเปลือกหอมปทุมที่ตันละ ๗,๗๐๐ บาท และข้าวเปลือกเจ้า ๕ % ที่ตันละ ๗,๕๐๐ บาท การจัดงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและกระตุ้นการแข่งขันในการรับซื้อข้าวเปลือก

๑) วิธีการตลาด

ปัจจุบัน วิธีการตลาดข้าวเปลือกในอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี มีการปรับตัวเพื่อรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ แม้ว่าจะมีความพยายามในการปรับปรุงวิธีการตลาดข้าวเปลือก แต่เกษตรกรยังคงเผชิญกับความท้าทาย เช่น ราคาข้าวเปลือกที่ผันผวนและสภาพอากาศที่ไม่แน่นอน การสนับสนุนจากภาครัฐและการรวมกลุ่มของเกษตรกรจึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเกษตรกรรม

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

ในอำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี มีแหล่งรับซื้อและแปรรูปข้าวเปลือกที่สำคัญ ดังนี้

- สหกรณ์การเกษตรสว่างอารมณ์ จำกัด
- โรงสีข้าวอำนวยผล
- โรงสีข้าวอุทัยเจริญ

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

อำเภอสว่างอารมณ์มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านพืชจำนวน ๑๑ ราย และมี Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ๒ ราย

องค์ความรู้ทักษะความชำนาญ ด้านพืช

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๒๑ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตพืช อำเภอสว่างอารมณ์ จังหวัดอุทัยธานี

ที่	ชื่อ – สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เป็น	สาขา
๑	นางมยุรี ตะเก็กผล	๙	ไผ่เขียว	สว่างอารมณ์	๒๕๖๓	พืช
๒	นางนงนุช วงศ์ทองแดง	๑๓	ไผ่เขียว	สว่างอารมณ์	๒๕๖๓	พืช
๓	นางสาวธิดารัตน์ วงษ์ชาลี	๖	ไผ่เขียว	สว่างอารมณ์	๒๕๖๓	พืช
๔	นายสมบูรณ์ ว่องวิการณ	๑๐	สว่างอารมณ์	สว่างอารมณ์	๒๕๖๓	พืช
๕	นายสำรวม ไตรรงค์	๓	พลวงสองนาง	สว่างอารมณ์	๒๕๖๓	พืช
๖	นางมนสิชา เกิดเพชร	๔	พลวงสองนาง	สว่างอารมณ์	๒๕๖๓	พืช
๗	นางสมจิตร ลงทอง	๑	พลวงสองนาง	สว่างอารมณ์	๒๕๖๓	พืช
๘	นางอำพร โพธิ์บำรุง	๑	พลวงสองนาง	สว่างอารมณ์	๒๕๖๓	พืช
๙	นางวันเพ็ญ มณีพงษ์	๑๐	หนองหลวง	สว่างอารมณ์	๒๕๖๓	พืช
๑๐	นายมงคล พรหมเทศ	๔	หนองหลวง	สว่างอารมณ์	๒๕๖๓	พืช
๑๑	นางรัชณี เก่งกิจการ	๔	หนองหลวง	สว่างอารมณ์	๒๕๖๓	พืช

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสว่างอารมณ์, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒. ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๒๒ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้าข้าว อำเภอสว่างอารมณ์

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	พื้นที่ปลูกมีทั้งในเขตและนอกเขตชลประทาน ดินถูกใช้งานต่อเนื่องยาวนานโดยไม่มีการพัก	มีทำข้าวและลานตากของเอกชนและสหกรณ์กระจายอยู่ในอำเภอ	ผลผลิตส่วนใหญ่ถูกส่งต่อไปยังโรงสีขนาดใหญ่ทั้งในและนอกจังหวัด
	ปัญหา Pain point	ปัญหากักน้ำในพื้นที่นอกเขตชลประทาน น้ำท่วมขังในที่ลุ่ม และดินเสื่อมโทรม/ดินดานจากการทำนาต่อเนื่อง	เส้นทางการเกษตรบางจุดขาดช่วงฤดูฝน ลานตากชุมชนมีไม่เพียงพอในช่วงที่ข้าวออกพร้อมกัน	ต้นทุนค่าขนส่งสูงเมื่อต้องนำส่งโรงสีขนาดใหญ่ในพื้นที่
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	๑. ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสด (ปอเทือง/ถั่วเขียว) สลับรอบทำนา ๒. เทคโนโลยีปรับระดับพื้นที่นาด้วยเลเซอร์ (Laser Land Leveling) ๓. ขุดสระน้ำในไร่นา (บ่อจั่ว)	๑. บูรณาการงบประมาณซ่อมแซมถนน ๒. สร้างลานตากอเนกประสงค์หรือโรงอบพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Dome) ในชุมชน	๑. รวมกลุ่มแปลงใหญ่เพื่อบริหารจัดการโลจิสติกส์ร่วมกัน ลดเที่ยววิ่งขนส่ง
มิติคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	เกษตรกรเข้าสู่สังคมสูงวัยพึ่งพาการจ้างแรงงานและเครื่องจักรกลเกือบ ๑๐๐%	ทำข้าวหรือพ่อค้าคนกลางเป็นผู้กำหนดราคารับซื้อเป็นหลัก	ผู้บริโภคยุคใหม่ใส่ใจสุขภาพ ต้องการข้าวปลอดภัย (GAP/อินทรีย์) มากขึ้น
	ปัญหา Pain point	ต้นทุนการผลิตสูง (ค่าจ้าง, ปุ๋ยเคมี) และขาดแรงงานพ่นยา/หว่านปุ๋ย	เกษตรกรรายย่อยขาดอำนาจต่อรอง ต้องรับขายข้าวสดทันทีหลังเกี่ยวเพื่อนำเงินไปใช้หนี้	เกษตรกรผลิตข้าวทั่วไป ไม่สอดคล้องกับเทรนด์ตลาดสุขภาพที่ให้ราคาสูงกว่า

มิติ คน	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	๑. สร้าง Smart Farmer ๒. ใช้โดรนเพื่อการเกษตร พ่นสาร/หว่านปุ๋ย ๓. ใช้แอปพลิเคชันแนะนำ การใช้ปุ๋ยสั่งตัดตามค่า วิเคราะห์ดิน	๑. สร้างความเข้มแข็งให้ สหกรณ์การเกษตรเป็น กลไกแทรกแซงราคาและ รับซื้อ ๒. ให้ความรู้เรื่องการ วางแผนเก็บเกี่ยวเพื่อเลี่ยง ภาวะข้าวล้นตลาด	๑. ทำ Contract Farming ข้าว ปลอดภัย (GAP) ระหว่างกลุ่มเกษตรกร กับโรงพยาบาลหรือ ห้างสรรพสินค้า
มิติ สินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ได้รับ ผลกระทบจากวัชพืชและ พันธุ์ข้าวเสื่อม	ข้าวเปลือกที่เกี่ยวข้องมี ความชื้นสูง (มักเกิน ๒๕%)	สินค้าส่วนใหญ่ จำหน่ายในรูป ข้าวเปลือก ไม่ได้แปรรูป
	ปัญหา Pain point	ปัญหาข้าวติด ข้าวแดง ข้าว ปน และการใช้เมล็ดพันธุ์ที่ ไม่ได้มาตรฐาน (เก็บพันธุ์เอง หลายรอบ)	ถูกตัดราคาอย่างหนักจาก ค่าความชื้นที่สูงเกินเกณฑ์ และสิ่งเจือปน	ขาดมูลค่าเพิ่มใน ระดับชุมชน เกษตรกรได้กำไรน้อย
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	๑. จัดตั้ง "ศูนย์ข้าวชุมชน" ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี กระจายในอำเภอ ๒. นวัตกรรมจุลินทรีย์ย่อย สลายฟางและข้าวติดข้าว แดง	๑. สนับสนุนเครื่องวัด ความชื้นแบบพกพาให้ กลุ่มแปลงใหญ่ ๒. สนับสนุนเครื่องอบลด ความชื้นขนาดกลางให้ กลุ่มสถาบันเกษตรกร	๑. ส่งเสริมการสี ข้าวสารบรรจุถุง สุญญากาศสร้างแบ รนด์ชุมชน ๒. แปรรูปเป็น ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เช่น ข้าวกล้องงอก, จมูกข้าว, เครื่องดื่ม เพื่อสุขภาพ

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๒๓ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์จัดการเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนแบบครบวงจร อำเภอสว่างอารมณ์
๒. ชื่อแผนงาน	แผนงานยกระดับศักยภาพการผลิตและเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร
๓. แนวทางการพัฒนา	การพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐานสากลและลดต้นทุนการผลิต
๔. หลักการและเหตุผล	จากการวิเคราะห์พื้นที่พบว่า ปัญหาหลักของการทำนาในอำเภอสว่างอารมณ์คือ เกษตรกรเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองต่อเนื่องหลายฤดูกาล ส่งผลให้เมล็ดพันธุ์ เสื่อมสภาพ เกิดปัญหาข้าวปน ข้าวตืด และข้าวแดงสะสมในแปลงนา ทำให้ ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น (จากการใช้สารเคมีและปุ๋ยเพิ่ม) แต่ผลผลิตต่อไร่ต่ำลงและ ถูกตัดราคาเมื่อจำหน่าย การจัดตั้งและยกระดับศูนย์จัดการเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน จะช่วยแก้ปัญหานี้ได้อย่างยิ่ง
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑. เพื่อผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี (ชั้นจำหน่าย) ให้เพียงพอต่อ ความต้องการในพื้นที่ ๒. เพื่อลดต้นทุนการผลิตและแก้ปัญหาข้าวตืด ข้าวปน ในแปลงนาของ เกษตรกร
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑. เชิงปริมาณ: ศูนย์จัดการเมล็ดพันธุ์ฯ สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพได้ ไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ตัน/ปี ๒. เชิงคุณภาพ: เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถลดต้นทุนการผลิตลงได้ไม่ น้อยกว่าร้อยละ ๑๕
๗. พื้นที่เป้าหมาย	กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หรือ ศูนย์ข้าวชุมชน ในพื้นที่อำเภอสว่างอารมณ์
๘. กิจกรรมหลัก	๑. จัดอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวมาตรฐาน (GAP Seed) ๒. สนับสนุนเครื่องคัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ข้าว (Seed Cleaner) พร้อม เครื่องชั่งและอุปกรณ์บรรจุภัณฑ์ ๓. จัดทำแปลงสาธิตการบริหารจัดการวัชพืชและข้าวตืดด้วยนวัตกรรมชีวภัณฑ์ ย่อยสลายฟาง

๙. หน่วยงานดำเนินการ	หน่วยงานหลัก: สำนักงานเกษตรอำเภอสว่างอารมณ์ หน่วยงานร่วม: ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวอุทัยธานี, องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	ตุลาคม ๒๕๖๙ - กันยายน ๒๕๗๐ (ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐)
๑๑. งบประมาณ	๕๐,๐๐๐ บาท (เสนอของบพัฒนาจังหวัด / งบกลุ่มจังหวัด / หรือ งบประมาณกรมส่งเสริมการเกษตร)
๑๒. ผลผลิต (Output)	๑. มีศูนย์จัดการเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนที่มีความเข้มแข็งและมีเครื่องจักรกลพร้อมใช้งาน ๑ แห่ง ๒. เกษตรกรแกนนำได้รับการถ่ายทอดความรู้จำนวน ๕๐ ราย
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	เกษตรกรในชุมชนมีแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไว้ใช้เอง ช่วยลดการระบาดของข้าวดีดและข้าวแดง ทำให้ผลผลิตข้าวเปลือกต่อไร่มีคุณภาพดีขึ้นและขายได้ราคาสูงขึ้น

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๒๔ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่งงบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
โครงการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์จัดการเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนแบบครบวงจร	๑. งบประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาท	๑. จัดเวทีชุมชนชี้แจงโครงการและอบรมหลักสูตรการผลิตเมล็ดพันธุ์	๑. เกษตรกร ๕๐ ราย มีความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ถูกต้อง	๑. ต้นทุนการผลิตข้าวในพื้นที่โครงการลดลงร้อยละ ๑๕	๑. รายได้สุทธิของครัวเรือนเกษตรกรผู้ทำนาเพิ่มขึ้น	งบพัฒนาจังหวัด / งบกลุ่มจังหวัด / หรือ งบประมาณกรมส่งเสริมการเกษตร	๒๕๗๐
	๒. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและวิทยากร	๒. จัดซื้อและติดตั้งเครื่องคัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์	๒. ชุมชนมีเครื่องคัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ ๑ ชุด	๒. ปัญหาการระบาดของข้าวตืดและข้าวปนในพื้นที่ลดลงอย่างเป็นรูปธรรม	๒. เกิดเครือข่ายธุรกิจชุมชนด้านเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้		
	๓. กลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ๕๐ ราย	๓. สนับสนุนปัจจัยการผลิต (ชีวภัณฑ์) สำหรับแปลงสาธิต	๓. มีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพหมุนเวียนในชุมชน ๑๐๐ ตัน				
	๔. เครื่องจักรกล (เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์)	๔. ติดตาม ประเมินผล และตรวจรับรองมาตรฐานแปลง					